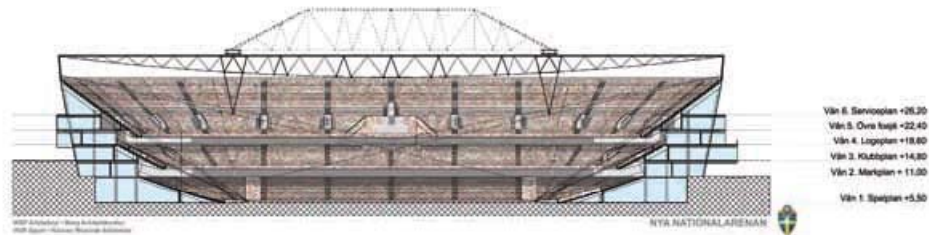
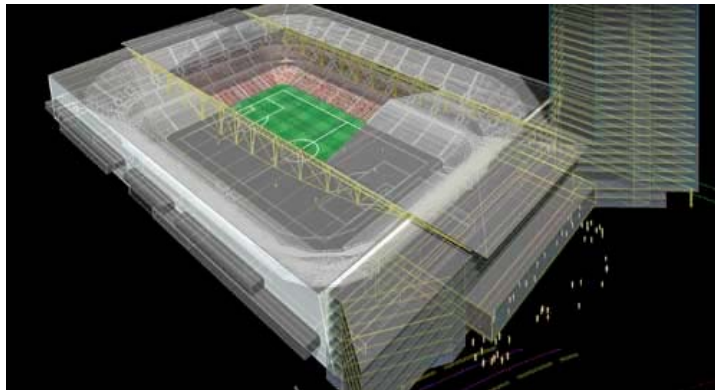

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA
Geografi påbyggnadskurs ht-05
Uppsats 10 p

Geografiska perspektiv på en multifunktionell arena i Stockholmsregionen

Författare: Magnus Persson
Robert Rückertz
Handledare: Maria Bergman

Abstract

The capital of Sweden, Stockholm has in the recent years begun to discuss the option to build a new major arena for sports and events. The vision is a multifunctional arena with a capacity of 55.000 to 60.000 seats. In Sweden today only Gothenburg has got an arena (Ullevi) with that ability. Ullevi is today the centre for sport events and musical events. The prospect for Stockholm is to get a similar opportunity as Gothenburg with the visualised arena. The fact is that Stockholm today loose events in favour towards Gothenburg.

This geographical study takes its aim to comprehend how an arena makes spatial effects in local, regional and national levels in economic geographical perspectives. In a deeper perspective, what kind of effects can the visionary arena in terms of concurrence with other arenas in the vicinities and how the arena effects its locality, its region and the nation.

The theories that have been implemented in the study are the Central place theory, the localisation and regional development theories and Porters Diamond. In the study recent and older science of sports geography, science of events and city regeneration is treated. There is also a comprehensive background investigation of the city of Gothenburg and Stockholm and their development from industrial cities towards becoming more event based cities.

The study is mainly based on three interviews. The interviews are made with Stockholm town, The Swedish Football Association and Solna town. It is among these actors that the visionary arena plans has its strongest expressions. Thru the interviews the study show a couple of different themes and results. For example there are competitor like factors in their visions. They are looking to compete both against the western side of Europe thru the Ullevi arena, and with the eastern side of Europe, mainly the Baltic Sea area, with the new arena in Stockholm. An other factor is the vision to strengthen the status of Stockholm as a leading city of events.

1 INLEDNING	2
1.3 KÄLLKRITIK	3
1.4 BEGREPPSDEFINTIONER.....	3
1.5 DEFINITIONER AV GEOGRAFISKA SKALOR	4
2 TIDIGARE FORSKNING OM IDROTTSANLÄGGNINGAR OCH ARENOR	5
2.1 INTERNATIONELL OCH SVENSK FORSKNING INOM SPORTGEOGRAFI.....	5
2.1.1 Lokalisering.....	5
2.1.2 Regioner	6
2.1.3 Stadsmorfologi	6
2.1.4 Stadsregenerering	7
2.1.5 Ekonomiska effekter	7
2.2 FORSKNING OM EVENEMANG.....	8
2.3 FORSKNING OM PLANERING.....	10
3 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	11
3.1 LOKALISERINGSTEORIER OCH REGIONAL UTJÄMNING	11
3.2 PORTERS DIAMANTMODELL	12
3.3 CENTRALORTSTEORIN	13
3.4 TEORETISKA ANGREPPSSÄTT	15
4 INTRODUKTION BAKGRUND	17
4.1 GÖTEBORGS STAD HISTORIA.....	17
4.2.1 Göteborg som evenemangsstad.....	18
4.2 TRENDFÖRÄNDRINGAR I SVENSKA BESÖKSMÅL	20
4.3 STOCKHOLM SOM EVENEMANGSSTAD	21
4.3.1 Förslagskomplettering om arena för 25 000 åskådare vid globenområdet.....	24
4.3.2 EMA och Stockholms stads möte angående ny evenemangsarena	24
4.4 BAKGRUND OM RÅSUNDA OCH SOLNA CITY PROJEKTET	25
5 EMPIRI	28
5.1 INTERVJU MED STOCKHOLM STADS STADSBYGGNADSKONTOR	28
5.2 INTERVJU MED SVENSKA FOTBOLLSFÖRBUNDET.....	31
5.3 INTERVJU MED SOLNA STAD	33
6 ANALYSER	37
6.1 LOKALA PERSPEKTIV	37
6.2 REGIONALA PERSPEKTIV	38
6.3 NATIONELLA PERSPEKTIV	40
7 SLUTSATS	42

Källförteckning

Bilagor

1 Inledning

Stockholm stad vill bygga en multifunktionell arena som kan ta upp till 55 000 åskådare. En multifunktionell arena kan ha olika betydelse beroende på geografisk nivå. På den lokala nivån fungerar en arena som ett direkt medel för olika evenemang som t.ex. idrott samtidigt som den utgör en potentiell arbetsplats med arbetskraftstillfällen. På den regionala nivån kan en multifunktionell arena vara en direkt källa för ökade inkomster samt att flera branscher i regionen kan uppleva både positiva och negativa effekter av arenan beroende på vilka arrangemang och besökare som attraheras. På det nationella planet utgör en arena främst ett prestigeladdat landmärke som kan konkurrera med andra inhemska och utländska motsvarigheter om större evenemang. I Göteborg finns Nya Ullevi som kan upp till 60 000 åskådare. Nya Ullevi är för tillfället den enda arenan i Sverige i den storleksklassen. Stockholm som evenemangsstad tappar potentiella inkomster som vanligtvis genereras vid evenemang vilket i sin tur skapat konkurrens mellan städerna. Konkurrensen från Stockholm tar sig uttryck i att staden tappar inkomster och för att stävja detta blir det nödvändigt att bland annat bygga en ny stor arena som kan konkurrera med Göteborg och Europa. Även i Stockholm finns konkurrens om var den nya arenan skall uppföras. Solna/Råsunda eller Globenområdet. Gemensamt är dock att båda kommunerna vill uppföra en ny arena av samma standard och mått, en så kallad multifunktionell arena som kan bidra med både idrott, mäss- och konsert möjligheter.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet är att undersöka en multifunktionell arenas betydelse på lokal, regional och nationell nivå exemplifierat genom de planerade arenorna i Storstockholmsområdet. Den nationella nivån kommer främst att belysas genom konkurrenssituationen mellan Stockholm och Göteborg. Den regionala nivån avser att belysa arenas roll för en ekonomisk utveckling i Storstockholmsområdet medan den lokala nivån främst kommer att ta fasta på Stockholms stads och Solnas/Svenska fotbollsförbundet SvFFs motiv och förutsättningar för en ny arena samt hur likheter och skillnader ser ut mellan Stockholm och Solna/SvFF.

De frågeställningar vi avser att besvara är följande:

1. Varför väljer Stockholms stad och Solna att bygga en ny arena?
2. På vilket sätt kan en multifunktionell arena påverka den regionalekonomiska utvecklingen i Storstockholmsområdet?
3. Finns det en konkurrensbild mellan Storstockholm och Göteborg som evenemangsstäder?

1.2 Metod och källmaterial

Studien har kvalitativa metoder i form av tre intervjuer och de har utförts mellan datumen 22 november till den 14 december 2005 med representanter för de två olika arenaprojekten samt med stadsprojektet i Solna. Den första är med en tjänsteman från Stockholm stad, Per Magnus. Den andra intervjun är med Jan Larsson från (SvFF) Svenska fotbollsförbundet. Den sista intervjun är med Ulf Brandt exploateringschef hos Solna kommun. Intervjuerna syftar till att få en djupare insikt i de frågeställningar och det syfte som studien omfattar. Intervjuerna skedde vid deras platsområden. Det hjälpmedel som använts är en inspelningsbar bandspelare för att ingen information ska utlämnas. Genom inhämtad statistik från Gotevent, globenarenorna, Turist delegationen och svenskt näringsliv har sedan en kvantitativ

undersökning utförts för att fastställa vissa data, exempelvis besöksstatistik. Vidare har relevant kurslitteratur använts i studien. Det är olika teman inom geografiämnet såsom, lokalisering, ekonomi, urbanisering samt sportgeografi. Internet samt tidningsartiklar har också varit en användbar källa till studien då det sker rapporteringar om projekternas och planernas framskridande i dessa båda medier.

1.3 Källkritik

Tyvär har en intervju med en politiker från Stockholms stad inte kunnat arrangeras på grund av motvilja och tidsbrist från deras sida. Vad detta kan ge för konsekvenser på följande studie är att de större visionära målen med ett arenabygge ur ett nationellt perspektiv kan bli lidande. Källkritik kan riktas mot arbetet i den synpunkten att litteratur inom sportgeografi inte är särskilt utbredd samt svåråtkomlig, orsaken är att större delen litteratur finns i USA och har därför inte varit möjlig att ta del av. Detta kan leda till att infallsvinklar och perspektiv på idrott och arenor i detta arbete begränsas till den litteratur som inhämtats. Vidare kan källkritik riktas mot de intervjuer som utförts för studiens syfte och frågeställningar, vid intervjutillfällena kan det hända att personerna som intervjuas håller inne med detaljer och information på grund av att uppgifter kan vara känsliga vid processer av beslutsfattning inom frågor för arenabyggen. Detta kan leda till att en klar och korrekt syn på verkligheten inte blir gällande denna gång utan enbart delvis.

1.4 Begreppsdefinitioner

Idrott och idrottsanläggningar kan definieras på olika sätt. Enligt kulturgeografen Olof Moen är idrott en "...institutionaliserad tävlingsinriktad fysisk aktivitet...".¹ En idrottsanläggning kan däremot definieras utifrån två olika perspektiv där idrott utgör den ena och där anläggningen är den del där idrottsaktivitet sker.² Moen gör ingen definition av en sådan arena men lånar ett uttryck av Wepfer (1982), att sådana arenor kallas "multipurpose".³ Framförallt menar Moen att sådana arenor begränsar aktivitetsytan till inomhusidrott och utelämnar naturbaserad idrott.⁴ Moens definition av idrottsaktivitetsyta är att markytan som avses därvid idrottsaktivitet utövas.⁵

Med utgångspunkt i dessa resonemang har vi valt att utgå från följande definitioner.

- Evenemangsarena är ett begrepp som utgörs av en definition som syftar till att ett event sker i en arena. Enligt encyklopedien Wikipedia är ett event eller evenemang något som sker eller händer i en viss tidsram och det kan vara teater, musik eller motsvarande.⁶ Arena är enligt Wikipedia en definition av en oval eller sfärisk plats som är en allmän publik plats där skådespel kan upplevas på sittplatser.⁷
- Multifunktionell arena är också ett tvådelat begrepp. Wikipedias definition av multifunktionell kan närmast tolkas som "allt i ett".⁸ Arena kan tolkas enligt punkten ovan.

---

¹ Moen, O., 1990 s 11

² Moen, O., 1990 s 11

³ Moen, O., 1990 s 13

⁴ Moen, O., 1990 s 13

⁵ Moen, O., 1990 s 14

⁶ Wikipedia. <http://en.wikipedia.org/wiki/Event> (2005-11-25)

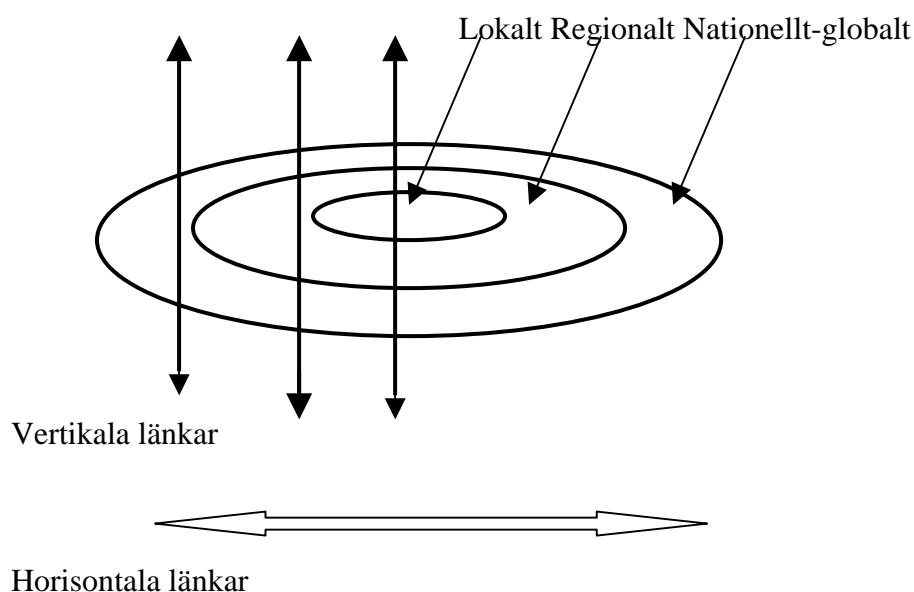
⁷ Wikipedia. <http://en.wikipedia.org/wiki/Arena> (2005-11-25)

⁸ Wikipedia. <http://en.wikipedia.org/wiki/Multifunctional> (2005-11-25)

- Megaevenemang; evenemang finns i flera skalor enligt ETOUR, allt från besöksantal runt 20.000 till miljontals åskådare. Avgörande faktorer är stadens storlek och evenemangets magnitud. Tillfälliga evenemang är inte megaevents om de inte lockar större massor under flera dagar.⁹

1.5 Definitioner av geografiska skalor

Inom geografin används olika skalnivåer, framförallt lokalt, regionalt, nationellt och globalt. Dessa skalor utgår från den geografiska dimensionen som i sin tur innebär att jordytan delas upp i ytor eller (rum). Allmänt kan rumsindelningar ses som betraktelser av världen, beroende på hur vi ser på omvärlden ger det oss olika perspektiv. Om vi utgår från det relativa rummet som exempel blir det lokala en ort eller en stad. I detta kan en region utgöras så länge det finns samband mellan olika platser i en stad eller mellan städer. Regioner kan också i sin tur ha olika skalor, allt från ett bostadsområde i en stad till en världsdela. Om vi utgår från det globala så blir världsdela regioner, går vi ner i skala till en världsdela blir länderna regioner i detta perspektiv. Går vi sedan ner på nationell nivå blir till exempel Mälardalen en region. Det lokala blir koncentrerat till en plats, ort eller stad. I den orten finns kombinerat vertikala och horisontala länkar beroende på hur stadens strukturer är beroende av sin omvärld.¹⁰ Peter Dickens ger oss en bra modell för hur följande komplexa samspel ser ut i följande figur. Observera att de vertikala länkarna symboliserar olika produktionskedjor i samordnade strukturer över flera horisontalt länkade nivåer.

Figur 1; Modellen visar de geografiska samband som begrepp på de olika nivåerna. Länkarna visar de olika nivåernas beroendestrukturer.

Källa: Dicken, P., 2003 s.22

⁹ Etour, The impact of mega events, 1999 s 6

¹⁰ Holt-Jensen, A., 1999 s 73-76

2 Tidigare forskning om idrottsanläggningar och arenor

Valet av följande forskning ligger till grund för hur denna studie kan ta en ny riktning i forskningen om idrottsanläggningar och evenemangsarenor. Den geografiska forskning inom arenabyggen och dess verksamheter har varit förhållandevis begränsad till hur idrott fördelas i rummet samt till hur anläggningar för idrott påverkar samhället från lokalt till ett nationellt plan. Vad som är viktigt att påpeka i detta sammanhang är att stora delar av forskningen är platsspecifik för det som studeras.

2.1 Internationell och svensk forskning inom sportgeografi

Forskning inom området sport och idrottsanläggningar är inte traditionsrik men på framväxt. De källor som använts i denna uppsats är hämtade från två utländska, John Bale och Rooney samt två svenska forskare, Olof Moen och Karin Book. Tematiskt sett finns likheter eftersom de har utgått från varandras forskningsresultat. Nedan presenteras olika teman från forskarnas tidigare studier. John Bale är professor i sportgeografi och undervisar bland annat i USA och Danmark. Hans studier omfattar allt från var idrott är lokaliserad till hur sport och evenemang upplevs.¹¹ Rooney omskrivs i Olof Moens forskning som en pionjär inom ämnet som framförallt koncentrerat sig på idrott ur ett rumsligt perspektiv.¹² Olof Moen är kulturgeograf från Göteborgs universitet. Moens främsta arbete presenterades i en rapport 1990 som handlar om idrottsanläggningar och idrottens rumsliga utveckling i svenskt stadsbyggande under 1900-talet. Hans fallstudier utgår från Borås och Uppsala. Han är inspirerad av Rooneys metodiska ramverk men lägger till ett samhällsmorfologiskt perspektiv för att vidga sin studie.¹³ Karin Book är kulturgeograf vid institutionen för idrottsvetenskap vid Malmös högskola. Hon har inte forskat i ämnet vad vi kan erfarva men hon har gett förslag på perspektiv som kan skapa ett ramverk för studier inom området sportgeografi, blanda annat ungdomars aktivitetsmönster, lokalisering av arenor och avvägning av stora och små arenor.¹⁴ Författarna till detta arbete (Persson & Rückertz) har även i ett tidigare arbete studerat den tilltänkta arenan i Stockholmsområdet. Det arbetet handlade om att se vilka rumsliga faktorer som kunde finnas för en ny arena i stockholmsområdet. Då avsågs att ge en bild av påverkan inom det relativa samt det relationella rummet.¹⁵

2.1.1 Lokalisering

Det första temat behandlar lokalisering. Moens utgångspunkt, som han hämtat från Rooney, är att en viss idrottsaktivitet kan kopplas till en viss plats. Det handlar bland annat om att se vilken sorts anläggning som finns i rummet och dess placering samt vad den ger för effekter på stadsrummet i ett historiskt perspektiv. Han tar upp två perspektiv som kan kopplas till lokalisering; meso- och processperspektivet. Mesoperspektivet handlar om att en anläggning skall tjäna ett syfte, att den ska finnas till för idrotten i rummet.¹⁶ Processperspektivet handlar om aktörerna som planerar för en anläggning och vem som skall äga och driva anläggningen och få syftet med anläggningen att realiseras.¹⁷ Bale har också studerat lokalisering av idrottsanläggningar och hur dessa kan skapa effekter på stadsrummet genom positiva och

---

¹¹ Bale, J., 2003

¹² Moen, O., 1990 om Rooney s 16

¹³ Moen, O., 1990

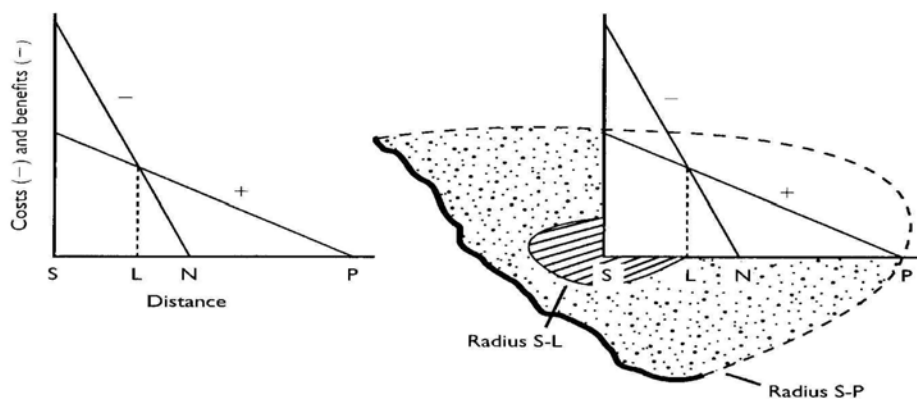
¹⁴ Book, K., 2005 s 75ff

¹⁵ Persson, M., & Rückertz, R., 2005 s 1

¹⁶ Moen, O., 1990 s 5

¹⁷ Moen, O., 1990 s 8-9

negativa effekter vilka skapas av arenans lokalisering i rummet gentemot urbana element såsom företag, befolkning och infrastrukturer.¹⁸ Book ger förslag på hur lokalisering av idrottsanläggningar kan få god tillgänglighet och synergieffekter på omliggande stadselement.¹⁹ Persson och Rückertz har genom sitt angreppssätt via det relativa rummet tittat på lokaliseringsfaktorer i Stockholms området som har kopplingar via avstånd, transporter, upplevda sträckor och hur mark disponeras.²⁰

Figur 2: Figuren visar hur ett sport evenemang ger positiva och negativa effekter på sitt omland via kostnader och fördelar i ett distansförhållande över ett område. S är detsamma som sportanläggningen. I grafen finns två linjer, en för positiva och en för negativa effekter. N visar gränsen när de negativa effekterna blir lägre än de positiva effekterna. P visar den gräns då effekterna upphör. L visar gränsen där effekterna är jämbördiga.

Källa: Bale 2003 s.121

2.1.2 Regioner

Tema nummer två behandlar regioner. Bale har i sin forskning presenterat att det går att skapa databaser över lokaliseringen av idrottsanläggningar inom en region, för att sedan skapa en rumslig analys av utfallet av idrottslig aktivitet i syfte att kunna studera idrott.²¹ Detta regiontema använder Moen i sin forskning, då han avser att se till de rumsliga placeringarna av en anläggning och vad den haft för betydelse för staden. Moen tar upp fyra sorters perspektiv där regionbegreppet faller in på ett av dem, hans makroperspektiv, vilket tar upp vad anläggningen har för betydelse för regionen genom dess aktivitetsform.²² Det angreppssättet grundas på Rooneys forskning, som var den som först skilde på det lokala och det regionala inom idrottsanläggningar. Karin Book menar också att det finns ett behov av att se hur idrottsanläggningar samverkar och påverkar varandra inom en region eller stadsrum inom ramarna för hälsa, välfärd och ett aktivt samhälle.²³

2.1.3 Stadsmorfologi

Stadsmorfologi är ett tema som Moen också tar upp i sin forskning. Stadsmorfologin utgår från kombinationen av topografien, naturens fysiska former och människans inverkan. Människans inverkan, påverkar och förändrar topografien genom vägar och annan infrastruktur. Moen anser att stadens naturliga former måste ges hänsyn och han skriver det

¹⁸ Bale, J., 2003 s 108-109

¹⁹ Book, K., 2005 s 77

²⁰ Persson, M., & Rückertz, R., 2005 s 4

²¹ Moen, O., 1990 s 21

²² Moen, O., 1990 s 4

²³ Book, K., 2005 s 78

som kritik mot 60- och 70-talens kvantitativa rumsliga analys.²⁴ Moen utgår från Rooneys funktionellt tematiska ramverk (lokalisering till en viss plats) i kombination med en morfologisk studie. Moens metodiska ansats utgörs således av att studera en samhällsmorfologisk ansats där syftet med hans studie är att se hur idrottsanläggningar lokaliserats över tiden i en stad, genom en systematisk genomgång och klassificering av det totala anläggningsutbudet. Hans resultat skall söka ge svar på hur anläggningar inverkar på den samtida staden och se om det finns skillnader över tiden på hur lokaliseringen har ägt rum.²⁵

2.1.4 Stadsregenerering

Inom urbangeografi och samhällsplanering finns också kopplingar till sportgeografisk forskning eftersom sportanläggningar ofta är lokaliserade i städer finns flera viktiga aspekter som kan kopplas till ämnet som t.ex. stadsregenerering. Michael Pacione har visat att stadsregenerering är ett medel som används för att stävja ojämn utveckling. Han kallar vissa sektorer i stadsutveckling för ”populär planning” vilka ingår i kulturella sektorer. Sektorerna omfattar turism och sportrelaterade aktiviteter. Sektorerna är flexibla i sin struktur då de baseras på människors fria val av konsumtion. Detta skapar enligt Pacione en konkurrensbaserad industri och styrningen går mot att skapa image för sin verksamhet.²⁶ Stadsregenereringen är kontrollerad antingen av stat samt/eller privata initiativ enligt Pacione.²⁷ Book är också inne på att imagebaserade strukturer i städer byggs för att skapa konkurrens samt tillväxt i staden. Hon ger exempel på ”Turning torso” i Malmö. Hon ser en trend i att det byggs allt mer prestigeladdade byggnader i världen och hon refererar till John Bale i detta sammanhang.²⁸ Bale har i sin forskning kopplat in sport och välfärd i geografi också i likhet med Pacione fast mer konkret om arenors betydelse för stadsregenerering. Han menar att arenor kan bli statusymboler och bidra till att staden får en unik karaktär samt att arenan gör att attraktionsvärdet ökar hos människor och företag.²⁹

2.1.5 Ekonomiska effekter

Ekonomiska effekter är det sista temat som finns i sportgeografins tidigare forskning. Temats tidigare forskning går via Bale. Han tar bland annat upp efterfrågan som en viktig variabel just för att den är känslig för hur kundsegmentet ser ut. Genom kostnadsökningar kan det hända att människor hindras på olika sätt att ta sig till ett evenemang.³⁰ Bale hänvisar till multiplikatoreffekten, det vill säga att pengarna som spenderas används om och om igen i det lokala samhället. Det är en viktig faktor som visar hur pass mycket av evenemangens pengar som bidrar till tillväxten i området. Stora delar av de pengar som kommer in kan till exempel hamna utomlands då många företag inte är lokala från början. Mycket pengar läggs också på att få besökare att komma till evenemangen och för att tillhandahålla boende och andra nödvändigheter.³¹

---

²⁴ Moen, O., 1990 s 22

²⁵ Moen, O., 1990 s 28f

²⁶ Pacione, M., 2001 s 319

²⁷ Pacione, M., 2001 s 312f

²⁸ Book, K., 2005 s 77

²⁹ Bale, J., 2003 s 108

³⁰ Bale, J., 2003 s 110

³¹ Bale J., 2003 s 112

2.2 Forskning om evenemang

Den forskning som tar upp stora evenemangs inverkan på samhället och städer har sammanställts av Etour. Detta är en organisation som heter European tourism research institute. Det finns mycket likheter i deras studier med inverkansfaktorer som även Book och Bale tagit upp. Evenemang är ett sätt att marknadsföra en plats och skall ge inkomster som kan stimulera till ny infrastruktur, det handlar om att skapa en image.³²

Ur ett turismperspektiv kan större evenemang ha flera effekter på den lokala miljön. Det kan påverka antalet turister som kommer och hur mycket de spenderar. Det kan också leda till ökad publicitet som i sin tur bidrar till ökad uppmärksamhet och en positiv bild av staden. Utöver det kan förbättringar av infrastrukturen som är relaterade till platsen för megaevenemanget samt andra rumsliga förändringar t.ex. bidra till att förhöja kapaciteten och attraktionen av destinationen för resenären. Allt detta som nämnts är ofta den bidragande orsaken till varför städer vill arrangera stora evenemang, även om ekonomiska-, sociala-, politiska- och miljömål också är viktiga. I Etours rapport läggs störst vikt på att utveckla lämpliga och effektiva strategier genom att se på vilket sätt stora evenemang har för potentiell effekt på turism.³³ I denna studie har megaevenemang och stora evenemang samma definition.

Vissa platser har ett större attraktionsvärde och tillgänglighet jämfört med andra. Otillräcklig tillgänglighet till evenemanget; konkurrenskraft gentemot andra platser och för mycket kostnader kontra inkomster kan begränsa möjligheten att få större evenemang till platsen detta tillsammans med den fysiska kapaciteten på plats till exempel arenans kapacitet, logimöjligheter och annan infrastruktur.³⁴ Detta kan kopplas till Paciones sektorer om kulturella industrier som baseras på fri konkurrensbetonad konsumtion.³⁵ Etour skriver också att stora evenemang kan bidra till att städer får ett uppsving i jobb till invånare och via deras jobb får staden skatteintäkter. Besökare till evenemanget skapar inkomster. Kopplat till Paciones konkurrerande kulturella industrier hänvisar även Etour till att städer/destinationer tävlar om att få besökare till sig, i vissa fall handlar det om regional utjämning för att skapa ekonomisk tillväxt i ett land som en medveten strategi.³⁶

Ett evenemang kommer att skapa många värdemässiga fördelar men också kostnader. Dessa delas mellan tre grupper, de *primära*-besökarna, de *sekundära*-arrangörer, hotell, resebolag m.m. samt de *tertiära*- löner, skatter, vinster, export och import m.m. Dessa får olika fördelar av ett evenemang. Besökarna till evenemanget tillhör den viktigaste ekonomiska deltagaren. Hur effektivt ett evenemang blir beror på hur dessa bedömer det. Hur den ekonomiska vinsten blir i den sekundära gruppen beror på hur väl de erhåller inkomst i motsats till utgifter från besökarna. Den tredje gruppen är sådant som ökar tack vare om de andra två grupperna gör detsamma. Hur framgångsrika de tre kategorierna blir beror på olika politiska strategier. Till exempel vilka evenemang politikerna väljer att söka och hur mycket pengar som läggs på att komma åskådarna till godo kan ge mer positiva bedömningar. Även vilka företag som ska tjäna på evenemanget är utslag av politiska beslut. Slutligen hur pengarna fördelas på företaget, anställda och skatter är upp till olika politiska strategier.³⁷ Se figur 3 för att få en överblickbar modell över evenemangens inkomstgenererande överskott.

---

³² Etour, 1999 s 12

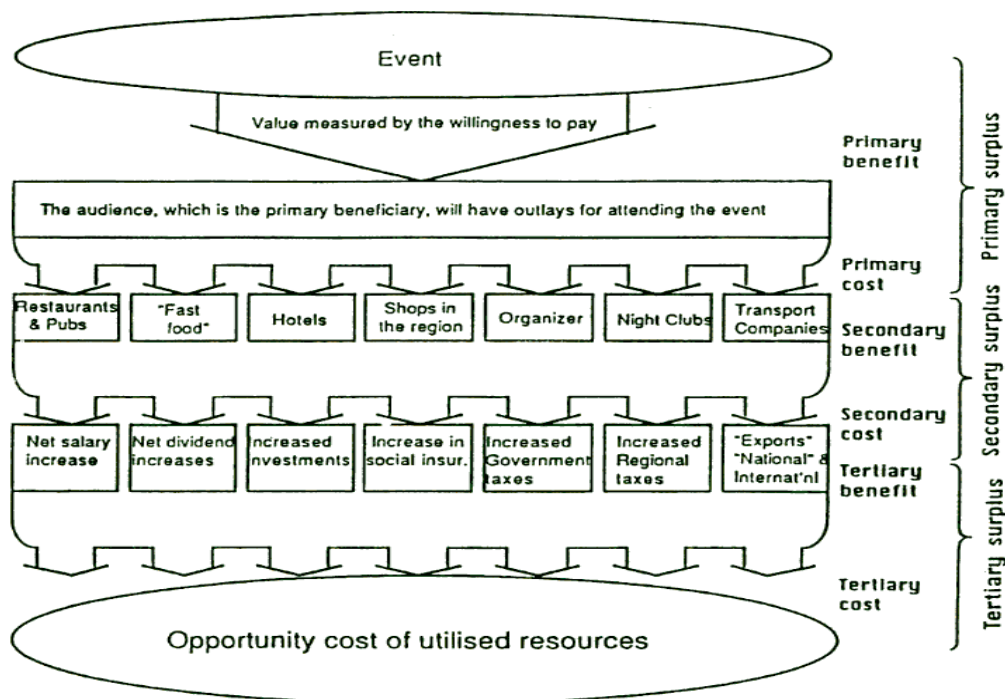
³³ Etour, 1999 s 5

³⁴ Etour, 1999 s 15

³⁵ Pacione, M., 2001 s 319

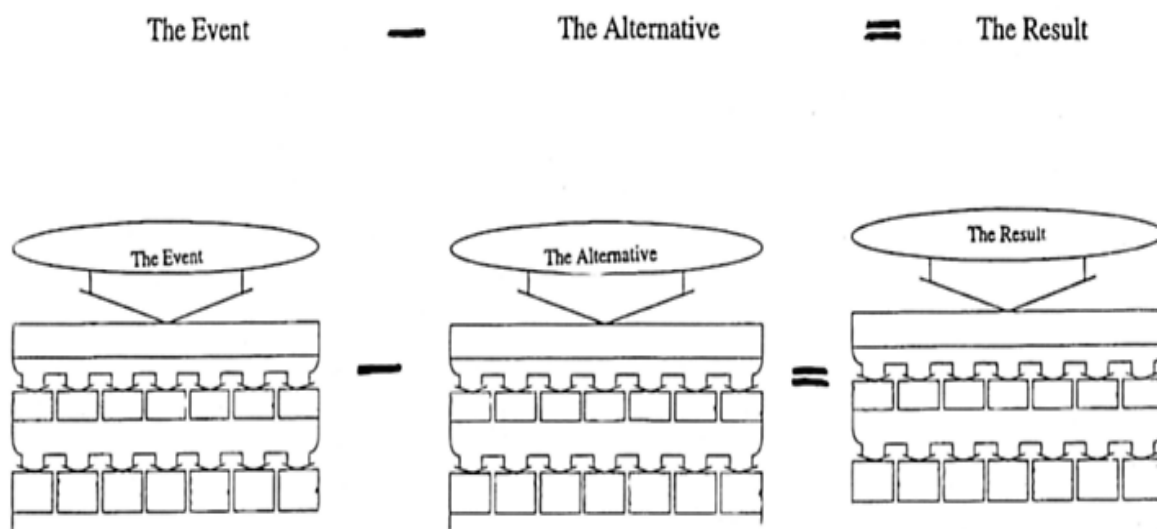
³⁶ Etour, 1999 s 19

³⁷ Etour, 1999 s 41-44

Figur 3; Figuren visar hur ett evenemang skapar synergieffekter och inkomster på området genom intäkter från besökare och aktörer. Källa; Etour. s. 42

I figur 4 visas en modell för att se om/hur evenemang skapar mer positiva ekonomiska effekter än negativa och på hur effekterna skulle ha blivit om evenemanget istället ersatts av en alternativ aktivitet eller om den uteblivit. För att analysera effekterna så kan modellen nedan visa skillnaden mellan ett evenemang och ett alternativ samt se hur utfallet blir i vardera fall.³⁸

Figur 4; Figuren visar vad arrangörer av evenemang samt andra alternativ kan ge för effekter i området genom att fylla i de positiva och negativa effekterna som uppstår. Sedan redovisas slutsatserna av vad evenemang ger för effekter gentemot andra alternativ. Källa; Etour. s. 43

³⁸ Etour, 1999 s 43

2.3 Forskning om planering

Gällande stadsfunktioner och markanvändning så inrymmer städer en rad funktioner och aktiviteter skriver Jan Nyström. I staden finns en rad noder som besöks och dessa finns som en del av individers vardagsliv. Mellan dessa reser människor med hjälp av olika transportmedel som det finns en begränsning av. Nyström skriver att verksamheter som dominerar stadsbilden gärna ligger centralt, detta kan vara nöjespalats, varuhus, hotell och restauranger och de har ofta högt markvärde. De har sin etablering där just för att det finns en upplevd lägesfördel via bruksvärden och bytesvärden i förhållandet mellan kund och säljare.³⁹ Detta kan kopplas till tidsgeografin i individbanor och kopplingsrestriktioner. Problemen kan bestå i förändrade förutsättningar och handlingsalternativ. Detta kan accentueras i komplexitet, informationsbrist samt osäkerhet skriver Nyström.⁴⁰

---

³⁹ Nyström, J., 2003 s 37f

⁴⁰ Nyström, J., 2003 s 60

3 Teoretiska utgångspunkter

Författarna till denna studie avser att söka utveckla resonemanget till en ekonomiskgeografisk tolkning om hur arenor, främst multifunktionella arenor kan genom sin drift och inverkan på samhället utgöra sig som konkurrenter genom sin verksamhet och vad avsaknad av en sådan arena kan ge för incitament för att bygga en arena.

Valet av teorier ska spegla det syfte och frågeställningar som studien omfattar med ekonomisk geografiska utgångspunkter. Teorierna skapar genom sitt ramverk ett förhållningssätt gentemot studien vilket skall frambringa en analys. I den tidigare sportgeografiska forskningen finns det relevanta teoretiska utgångspunkter som ligger till grund för studiens problematisering. I följande kapitel presenteras teorierna i sin grund, i samma delkapitel presenteras tidigare forskningsansatser om den teori som avses. Därefter ges en presentation av denna studies utgångspunkt i teorin samt teoriernas reaktioner till varandra.

3.1 Lokaliseringsteorier och regional utjämning

Lokaliseringsteorin utformades av Alfred Weber och hans teori bygger på hur företag lokaliseras sig för att ge maximal vinst på lägsta bekostnad.⁴¹ Teorin betecknas allmänt som den Klassiska lokaliseringsteorin, som är en grundbult inom ekonomisk teori. Utgångspunkten ligger i vilka faktorer som påverkar ekonomiska verksamheters lokalisering.⁴² Regional utveckling studeras i en hel region, hela den ekonomiska utvecklingen i förändringar och ojämna flöden.⁴³ Regionalekonomisk utveckling har två perspektiv. Den första har en bakgrund i neoklassisk jämviktsteori och har sin utgångspunkt i att länder med integrationspolitik syftar till att skapa konvergens i regionen. Det innebär fri rörlighet av varor och tjänster för att minska klyftor och målen är ofta lågkostnadsområden i en region eller mellan regioner. Vidare sker flöden från en lågkostnadsregion mot en region som är rikare. Eftersträvan är jämvikt.⁴⁴ Det första perspektivets motsats är polarisering. Genom fria flöden i ekonomin kan stordriftsfördelar skapas och koncentrationer av produktionsfaktorer samlas på vissa platser vilket skapar en ojämn balans mellan och inom regioner.⁴⁵ Kritiken mot polarisering är att den kan vara svårlöst. Att skapa ”regionalpolitiska insatser” i syfte att generera utjämningseffekter har betraktats som svaga.⁴⁶

Tidigare forskning inom sportgeografi, som i detta teoretiska omfång från Bales forskning, tar upp att det i områden som bygger upp arenor skapas en ökad värdeeffekt. Bale menar att en arena kan locka till sig en rad intressenter som etablerar sin verksamhet i området. Nedgångna områden har genomgått en inkomstförhöjning på grund av inflyttning av välbärgade människor som i sin tur ökat områdets skatteintäkter.⁴⁷ Bale har inte något direkt regionalt perspektiv dock nämner han att arenor som lokaliseras i stadens periferi kan tendera att få stadskärnor att gå ner i värde.⁴⁸ Moens forskning inom de teoretiska ansatserna kan tolkas dels genom hans mesoperspektiv av lokaliseringen, alltså att en arena skall tjäna ett visst syfte. Dels i ett processperspektiv där det kan utrönas vad en arena skall skapa för effekter i området

---

⁴¹ Malmberg, A., 2000 s 227

⁴² Lundmark, M., 2000 s 251

⁴³ ibid.

⁴⁴ Lundmark, M., 2000 s 252

⁴⁵ ibid.

⁴⁶ ibid.

⁴⁷ Bale, J., 2003 s 119

⁴⁸ Bale, J., 2003 s 126

den placeras i beroende på dess funktion. Dock så kopplar Moen detta också till ett historiskt perspektiv för att se städers utveckling över tid.⁴⁹ Moens regionala perspektiv utgår från vad en region har för olika idrottsaktiviteter i det avgränsade området. Book har förslag på studier som kan kopplas till lokalisering och regional utjämning. Främst avser hon att det första perspektivet måste övervägas mot samhällsnytta, var gör arenor störst och minst nytta.⁵⁰ Det andra perspektivet syftar till att se vad en arena kan utgöra för ställning och roll mot sin omvärld. Pacione tar upp regional utjämning via ”... popular planing...” och detta initiativ ligger på lokala aktörer i sina stadsområden. Planeringsförslag involverar lokala organisationer som genom nära samarbete skall uppnå detta mål.⁵¹ Vidare berör han samspelet mellan allmänt och privat samarbete i stadsomvandling. Samarbetet syftar till att skapa en upphöjd effekt i välståndet och ekonomin. Samarbetet är en form av koncentrerat nätverkande mellan allmänna och privata intressen för att höja statusen av nedgångna stadsdelar och få dem att blomma⁵²

3.2 Porters Diamantmodell

Teorin är utvecklad av Michael E. Porter under tidigt 1990-tal och bygger på en modell. Teorin syftar till att skapa en modell som påvisar egenskaper i en dynamisk miljö. Fyra relaterande drivkrafter ligger i innovationsförmågan hos företag som agerar på nationell eller regional nivå.⁵³ De fyra faktorerna samverkar på samma villkor. De fyra faktorerna förutsätter varandra och stärker sin verksamhet för att ge störst genomslagskraft.⁵⁴ Nedan presenteras faktorerna;

- Produktionsfaktorer; Dagens avgörande roll i produktionsfaktorer är specialisering i kunskaper och färdigheter. Grundläggande faktorer är tillgång på mark, råvaror, arbetskraft och kapital. Finns det brister i dessa finns ofta ett behov av innovationer för att skapa konkurrenskraft.⁵⁵
- Efterfrågeförhållande; Denna faktor är starkt förankrad med ett lands eller regions konkurrenskraft, i detta fall handlar det om den lokala marknaden som är viktig oavsett storlek på verksamheten. För att möta kundens krav på hemmaplan behöver företaget utveckla sin produkt.⁵⁶
- Relaterande eller understödjande företag; I detta fall handlar det om att leverantörer inom företagets nätverk bidrar till uppgradering och innovationer. Nätverksrelaterade kontakter skall skapa en gynnsam tillväxt.⁵⁷
- Strategi, struktur och rivalitet. Detta innebär att det finns en konkurrens inom en region eller i det lokala området. Denna situation kan sporra företagen till utveckling. Denna rivalitet anses vara prestigefylld vilket skapar extra ansträngningar.⁵⁸

Tidigare forskning omkring dessa faktorer är inte fasta efter denna modell men är mer eller mindre sammankopplade med teorimodellens faktorer. Bale har en rad olika infallsvinklar som kan kopplas till vissa av faktorerna. Bale utgår från en efterfrågekurva, visserligen mer kopplad till centralortsteorin, men människor som av olika anledningar hindras att resa till en

---

⁴⁹ Moen, O., 1990 s 5-9

⁵⁰ Book, K., 2005 s 77

⁵¹ Pacione, M., 2001 s 325

⁵² Pacione, M., 2001 s 316-317

⁵³ Malmberg, A., 2000 s 227

⁵⁴ Malmberg, A., 2000 s 228

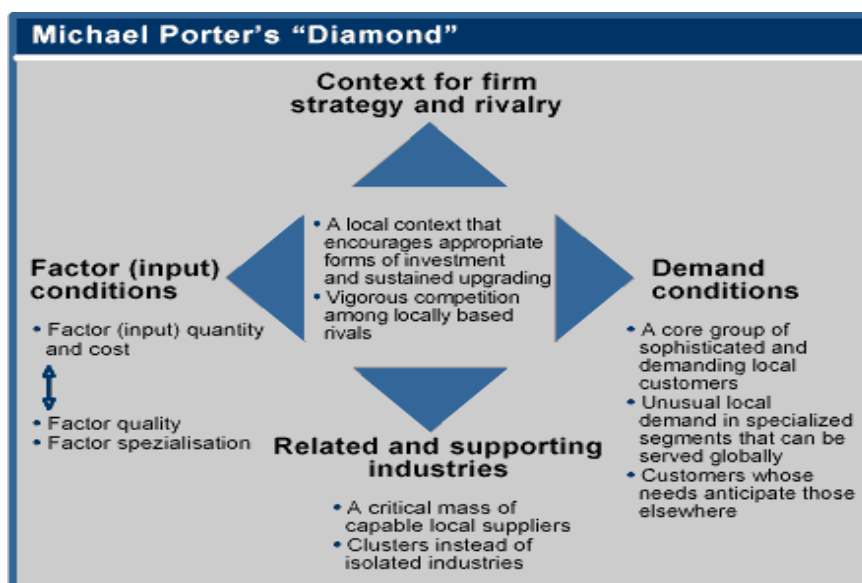
⁵⁵ ibid.

⁵⁶ Malmberg, A., 2000. s 228f

⁵⁷ Malmberg, A., 2000 s 229

⁵⁸ ibid.

annan plats kan om de är tillräckligt många tvinga fram ett behov av en ny arena i sin egen ort. Det måste finnas ett tillräckligt kundunderlag för ett arenabygge. Kundunderlaget kan om en ny arena byggs förändras för den tidigare arenan som då tappar ett tidigare kundunderlag som i och med förändringen väljer att åka till den nya arenan.⁵⁹ Detta kan också kopplas till Porters fjärde faktor, att avsaknad eller brist kan leda till ansträngningar för att motverka situationen. Vidare skriver Bale att det bör finnas många serviceinrättningar för att stora evenemang skall fungera bra.⁶⁰ Han tar även upp vikten av att det finns en blandning mellan offentlig och privat finansiering i arenabyggen för att det ska bli lönsamt. Bales antagande bygger på studier om arenabyggen som gjorts av Euchner (1993) och Baade (1995), dock kommer inte orsaken fram.⁶¹ Dessa saker kan relateras till Porters tredje faktor i teorimodellen. Pacione är inne på konkurrenssituationer när det gäller de kulturella industrierna som går att härleda till rivalitet och strategi enligt Porters diamant. Genom denna konkurrens som bygger på fri konsumtion byggs en efterfrågan upp hos de som eftersöker varor och tjänster, detta härleds till den andra faktorn i Porters Diamant.

Figur 5: Modellen visar Diamantens byggstenar och relation till varandra för att utgöra en bra lokaliseringsort. Källa: WiRAM, <http://www.wiram.de/toolkit/index.html?/toolkit/tools/tools-diamond.htm>

3.3 Centralortsteorin

Teorin är utvecklad av Walter Christaller under 1930-talet. Författarna till studien avser att ta reda på om denna teori är hållbar för att se om det finns ett hierarkiskt förhållande mellan Stockholm och Göteborg samt mot kringliggande regioner. Tillsammans med att se om multifunktionella arenor och stora evenemang kan ses som ett attraktionsvärde i ett centralt perspektiv där den ort som dominerar utbudet, i detta fall stora evenemang, utgör en centralort för den attraktionen. Grundstrukturen i teorin utgår från ett ekonomiskt perspektiv där städernas lokalisering är fördelade i ett urbant system.⁶² Systemet kan beskrivas som ett mönster där stora och små städer finns utplacerade efter hexagonala hierarkiska mönster. Orter med olika storlek kommer att ha olika inflytande över varandra. Det som finns i en stor stad återfinns

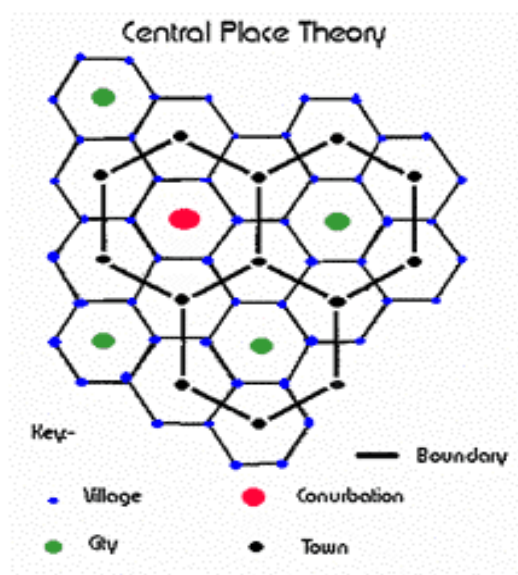
⁵⁹ Bale, J., 2003 s. 87-88

⁶⁰ Bale, J., 2003 s. 109-110

⁶¹ Bale, J., 2003 s. 115

⁶² Jensen-Holt, A., 1999 s 77

inte helt i en mindre.⁶³ Pacione skriver att teorin har en matematisk metod inräknad i hur fördelningen ser ut. Zonerna eller en Orts räckvidd bör överlappa varandra. Christaller beräknade att det går att sätta ett värde på alla varor och tjänster i ett hierarkiskt mönster med städer och orter som utgångspunkt. I detta system räknade han in två kategoriska koncept i en stads centralitet. Det första kallas för populationens tröskelvärde, detta innebär att för att en vara eller tjänst skall vara lönsam behövs en viss population. Den andra är en varas räckvidd som innebär att det finns en maximal räckvidd som människor reser för att inhandla en vara, bor de för långt bort låter de bli att åka. Utifrån detta kommer två gränser in i en vara eller tjänst, den undre utgör tröskel för en vara, som innebär att om efterfrågan är hög sjunker tröskeln och motsatt vid låg efterfrågan. Om avståndet upplevs vara för långt kan tröskeln stiga för att efterfrågan sjunker.⁶⁴ Kritiken mot teorin ligger i att den inte omfattar en bild av sociala ojämnheter i en stad, teorin är statisk och förutsätter att förhållanden är desamma över tid. Vidare finns det kritik som hävdar att de naturliga gränserna samt människors resande har ökat i omfattning sedan teorin utvecklades.⁶⁵

Figur 6: Modellen visar hexagonala mönster av tätorters hierarkiska ordning i form av centralorter.

Källa: *Center of spatially integrated social science*, <http://www.csiss.org/classics/content/67>

Tidigare forskning inom sportgeografi som härleds till centralortsteorin finns det ganska gott om. Bale har vidareutvecklat konceptet till sportplatsteorin. Den huvudsakliga teoretiska ansatsen i den är att funktionen för en sportplats är att denna ska tillhandahålla sportaktiviteter till sitt närmaste omland och placeras således centralt i förhållande till sin marknad. Ju mer sportaktiviteter som erbjuds desto mer central är sportplatsen.⁶⁶ Bale skriver att lokaliseringen av sportinrättningar allt som oftast följer en rumslig ordningsföljd och det går att se mönster när det gäller den rumsliga dispositionen av sportanläggningar och avsättningsområden. Till exempel kan det förväntas att större städer har förmågan att upprätthålla fler evenemang än mindre orter. Det kan också förväntas att det finns ett ömsesidigt förhållande mellan hur mycket människor som ett omland har och hur många sporter som utövas. Stora städer har kapacitet att dra till sig fler åskådare och dessa ger i sin tur högre inkomster.⁶⁷

⁶³ Gren M. & Hallin P.-O., 2003 s 107

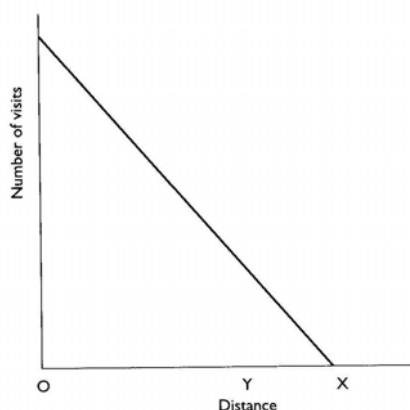
⁶⁴ Pacione, M., 2001 s116-117

⁶⁵ Pacione, M., 2001 s 117

⁶⁶ Bale, J., 2003 s 85-86

⁶⁷ Bale, J., 2003 s. 88-90

Figur 7: Modellen visar hur de avstånd styr mängden efterfrågan på exempelvis sportaktiviter.
Käll: Bale (2003) s.87

En av funktionerna som Nyström påvisar är att staden utgör sig som en ort med ett utbud av varor och tjänster. Nyström utgår i detta fall från Christallers centralortsteori. Han skriver att teorin inte kan tolkas ordagrant men den ger en uppskattning för hur marknadsfunktioner styr etableringar av verksamheter.⁶⁸

3.4 Teoretiska angreppssätt

Angreppssättet i studien till centralortsteorin är att se om det finns någon hierarki mellan Stockholm och Göteborg i evenemangssammanhang samt regioner omkring. Studien avser att se om den ena orten dominerar över den andra inom området stora evenemang och varför. Vidare skall studien belysa vad det är Stockholm har för produktionsförhållanden för tillfället för att skapa konkurrens. Inom efterfrågeförhållanden avser studien att se om en multifunktionell arena i dels ett lokalt perspektiv, Stockholm, samt regionalt, stockholmsregionen och därefter på ett nationellt plan i avseende att se vad det finns för uppfattningsskillnader i efterfrågeförhållanden. Inom relaterande eller understödande företag handlar det om att se till vilka företag/organisationer som är inkopplade i planerna och uppbyggandet av en arena i Stockholmsområdet. I strategi, struktur och rivalitet handlar det om att se på ett nationellt och intranationellt plan hur Stockholm svarar på andra städers arenaverksamheter, i syfte att skapa en utveckling för en arena. Denna studies utgångspunkt vill belysa liknande termer som Bale har gjort. Vad betyder en multifunktionell arena för Stockholm lokalt samt i en strävan att uppnå en regional utjämning i utbudet av stora evenemang och sportaktiviteter gentemot andra arenor, främst Göteborg. Denna studie skiljer sig mot Bale i och med att det finns en jämförelse mellan städer på så sätt att författarna till studien vill se hur incitamenten för arenabyggen uttrycks med fokus på flera geografiska nivåer.

Relationen mellan teorierna lokaliseringsteorin och regional utjämning finns hos Porters modells i form av lokaliseringsfaktorer, vad som styr det optimala läget för en verksamhet och för att få optimal vinst. I Porters modell finns efterfrågeförhållanden som har kopplingar till centralortsteorin där basering av varor och tjänsters lokalisering i rummet avgörs av hur långt dess attraktion sträcker sig via populationens efterfrågan. Regionalutjämningsteorin kan relateras till centralortsteorin i den hierarkiska ordning där olika områden av varierande centralitet eller ekonomisk verksamhet konkurrerar med och mot varandra. Det som skiljer de olika teorierna åt är framförallt varor och tjänsters rörlighet över gränser. Centralortsteorin

⁶⁸ Nyström, J., 2003 s 30

grundas till skillnad från regionalutjämnings teorin på fasta strukturer där var sak har sin plats i rummet. Porters diamantmodell kan också ge förklaringsmöjligheter till regional utjämnning där till exempel fri rörlighet av varor och tjänster samt nätverkande kan påvisas i relaterande branscher samt i strategierna, strukturerna och rivaliteten som finns inom verksamheter och företag för att möta den rörliga marknaden. Bales modell av en sportaktivitets räckvidd härleds bäst till centralortsteorin där avståndet för besök till sportaktivitet avgörs av människors vilja att färdas en viss sträcka.

4 Introduktion bakgrund

Följande kapitel belyser utveckling och händelser i Stockholm och Göteborg anträffande evenemangsarenabyggen. Det första stycket berör Göteborgs historia från industristad till evenemangsstad med fokus på Nya Ullevi framväxt och utveckling. Det andra stycket tar upp hur trenderna har förändrats inom svenska besöksmål på senare tid. Tredje delen berör historik och projektplaner som handlar både om Stockholms stad och Solna kommun med Råsunda samt presenterad statistik över evenemang och dess fortskridande.

4.1 Göteborgs stad historia

Göteborg har genom sitt geografiska läge vid västkusten haft ett gynnsamt läge för handel ända sedan staden grundades 1621 av Gustaf II Adolf.⁶⁹ Göteborg blev snabbt rikets andra största stad och Sveriges mest betydelsefulla hamn. Kent Olsson skriver i boken *Göteborgs historia; Från industristad till tjänstesamhälle 1920-1995* att Göteborg hade fördelar som industrihamn medan Stockholm var mer en konsumtionshamn. Efter kriget låg även Göteborg närmare den europeiska marknaden vilket gynnade staden.⁷⁰ Som industristad lokaliserades även forskning till staden som inriktades till näringsliv, liksom fanns även en stor mängd bankverksamheter i staden.⁷¹ Staden var fram till 1970-talet en dominerande industristad i Sverige. Det som kom att ändra bilden var oljekrisen på 1970-talet.⁷² Eftersom de stora världsledande varven i Göteborg främst var inriktade på att bygga oljetankers slog krisen extra hårt mot kommunen. Genom statistik från Göteborg kommuns hemsida var den nedåtgående trenden, från 1950 till 1996 tydlig.⁷³ Industrin hade tappat hälften av sina arbetare, från 52 826 anställda året 1950 till att endast ha 35 558 året 1996. Saluvärdet mångdubblades dock, men problemet låg i att ett stort antal människor var arbetslösa. Orsaken till att krisen slog så hårt var också att det endast fanns ett fåtal sektorer som kunde stävja den neråtgående utvecklingen.

Sedan 1990-talet har Göteborg stad arbetat aktivt med skapandet av olika regionala utvecklingsplaner. I Jan Nyströms bok *Planeringens grunder* presenteras hur Göteborg lagt fram översiktsplaner för utveckling av staden.⁷⁴ Nyström beskriver hur staden tagit fram olika översiktsplaner för att ge hela stadsrummet en jämn utveckling. Visionen från ÖP 93 var att skapa konkurrenskraft genom goda lokaliseringar för näringsliv.⁷⁵ Detta i kombination med bärkraft genom kretsloppstänkande och effektivare resursanvändning. Nyström skriver att Göteborg var pionjärer i detta angreppssätt.⁷⁶ Detta uppföljdes av ÖP 96. Steget i detta arbete syftade till att sätta ett ramverk för den tidigare översiktsplanen. Detta ramverk fick uttryck som ”Det stora Göteborg”, som skulle vara ett kännetecken för ett livskraftigt Göteborg som regioncentrum. Det andra konceptet i ramverket är ”Det lilla Göteborg”, som skulle skapa levande stadsdelar genom dess identiteter.⁷⁷ ÖP 99 följde efter med ett mer utagerat ramverk i form av punktstrategier. Bärförmåga, och konkurrenskraft har fogats ihop med

---

⁶⁹ Wikipedia; <http://sv.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6teborg#Historia> (2006-01-25)

⁷⁰ Olsson, K., 1996 s 415

⁷¹ ibid.

⁷² Olsson, K., 1996 s 419

⁷³ Göteborgsstad;

<http://www.goteborg.se/prod/sk/statistik/statistikr5.nsf/f9212385962bced1c1256c61004d5b40/ae18e3e999e5309ec1256d16004e3297/Body/0.4698!OpenElement&FieldElemFormat=gif> (2005-12-21)

⁷⁴ Nyström, J., 2003 s.231

⁷⁵ Nyström, J., 2003 s.231f

⁷⁶ Nyström, J., 2003 s 232

⁷⁷ ibid.

medborgarkraft som i sin tur betonar demokratiska värderingar. Ramverkets syfte för dessa punkter var tänkt att leda till ett hållbart och livskraftigt samhälle i Göteborg. Göteborg som tjänste- och evenemangsstad kommer in kategorin konkurrenskraft och de punkter som tas upp är; kunskap, kompetens, kommunikationer, ”image”, miljö och kultur.⁷⁸

4.2.1 Göteborg som evenemangsstad

Utvecklingen av Göteborg som evenemangsstad har varit en fortskridande process som främst har pågått de senaste 25-30 åren. Göteborgs stora arena som heter Nya Ullevi har dock en längre historia. Beslutet som togs 1948 att bygga arenan sammanföll med beslutet om att Sverige skulle stå som värd för fotbolls-VM.⁷⁹ Bygget tog tio år. Arenan kom att byggas på mark som varit införlivad av Göteborgs stad sedan slutet på 1800-talet och området hade sedan dess använts till ett flertal olika ändamål, blanda annat som jordbruk och koloniverksamhet under krigen.⁸⁰ När det var klart med VM så tyckte dåvarande politiker och representanter att gamla Ullevi var nedgången och föråldrat. Arenan ansågs inte vara representativ för staden. Detta med bakgrund i att Göteborg vid denna tid uppfattades som ”fotbollens huvudstad”. Debatten låg i om Gamla Ullevi skulle rivas eller inte. Johansson och Nilsson skriver att det fanns två eldsjälur i debatten, Torsten Henriksson (s) och Harry Hjärne (fp) som menade att Levgrönsängen (den av staden införlivade området) skulle vara ett bra alternativ.⁸¹ De två menade att företaget LMC (mejeribolag) krävde mer yta vid Gamla Ullevi och genom att förflytta arenaverksamheterna till Levgrönsängen kunde den nya arenan byggas efter de premisser som önskades.⁸² Det blev så, men Gamla Ullevi revs aldrig. Observera att detta beslut togs i början av 50-talet och det skulle ta en tid innan själva formen på arena var bestämd. Arbetet med att bygga arenan påbörjades så sent som 1956-57, lite mer än ett år innan den skulle vara klar. Enligt författarna till boken så låg det snabba och effektiva arbetet med byggnationen i att alla aktörer visade stor samarbetsvilja.⁸³

Författarna till boken skriver rent allmänt om arenan och Göteborg att det finns ett strategiskt fördelaktigt läge både i Norden samt en närhet till den europeiska marknaden. Vidare skriver de att det finns närhet eller gångavstånd, 500 meter, till flera goda förutsättningar för besökare att förnöja sig inom en mängd områden.⁸⁴ I relation till turismprodukten; se , äta , göra, bo. som krävs rent teoretiskt för att en destination kan gå bra. En annan aspekt som belyses som en fördel för Göteborg är stadens faktiska storlek, genom att den inte genererar trafikstockningar i infrastrukturen och skapar därmed inte trafikchaos vid större evenemang.⁸⁵ Det finns dock både upp och nedgångar i Nya Ullevis historia som är värda att belysa. Den första perioden är mellan åren 1958 till 1970 som betecknas som framgångsrik. En mängd olika sportaktiviteter fanns representerade på arenan. Den andra perioden följer den ovannämnda konjunkturnedgången i staden då en rad sportevenemang tappade publik. I den tredje och sista perioden, 1981 till 1991, skedde en förändring som blev räddningen för arenan. Då fick Göteborg sportsliga framgångar i fotboll via vinst i Uefacupen samt att det började etableras stora konserter.⁸⁶ En tänkbar fjärde period presenteras inte men vi kan säga att den följer från 1992 till idag med en stegrande kurva med idrotts- och konsertevenemang.

⁷⁸ Nyström, J., 2003 s 233

⁷⁹ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 18

⁸⁰ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 23

⁸¹ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 24

⁸² ibid.

⁸³ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 25

⁸⁴ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 21

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 18

Det som kan urskiljas som Göteborgs första steg till att bli en evenemangsstad och i Ullevi fall dess roll som multifunktionell arena tar sin början vid 1980-talet, eller närmare bestämt 1982 då Rolling Stones lockade 112 000 åskådare under två dagar.⁸⁷ Detta var mycket tack vare EMA Telstars chef Thomas Johansson som ville få rockgruppen till Sverige. Under några år kom ett flertal stora artistnamn till Göteborg.⁸⁸ Genom dessa succéer drogs fler evenemang till arenan vilket medförde att arrangörerna fick både rutin och erfarenhet i hur de skulle bedriva en multifunktionell arena. Vidare fick de också kontakter med utlandet som blev värdefulla vid sponsring och representation.⁸⁹ Nilsson och Johansson skriver också att Ullevi kom att internationaliseras under 1980-talet då det började ställas allt högre krav på arenan. För att lära sig hur kraven skulle uppfyllas åkte de ansvariga ut på studieresor runt om i Europa för att dra lärdomar, arenan skulle bli funktionell.⁹⁰

1985 framkom att arenan endast klarade av ett visst publikt belastningstryck vid konserter. Arenan fick sättningar och var i behov av renovering och stabilitetsåtgärder. Vid detta tillfälle fanns det en konkurrensrädsla att någon skulle ta över eftersom alla verksamheter vid arena sköts på framtiden.⁹¹ Ombyggnaden var klar till början av 1990-talet. Detta realiserades främst genom politikernas snabba beslut och förståelse för att skapa goda förutsättningar. Vid samma tid som det var klart stod även Ullevi för EURO 92 (Europamästerskapet i fotboll). Att Stockholm inte fick EURO 92 menar författarna berodde på att Globenprojektet tagit stora resurser från regionen för att arenan var helt ny. Resurser som annars kunde ha spenderats på ett sådant evenemang.⁹² 1995 arrangerades VM i friidrott i Ullevi. Göteborg och Ullevi image som evenemangsstad ökade än mer.⁹³ Ullevi kom i och med sin ombyggnation att vara Skandinavien största och modernaste arena som skulle locka till sig stora evenemang. Enligt 1997 års marknadsplan var målet 10 toppevenemang/år.⁹⁴ Jämför med idag via statistiken i bilaga 1.

Evenemangens betydelse för staden har via boken presenterats av kommunalrådet Göran Johansson. Där beskriver han att staden tjänar stora summor på att de får dit stora evenemang. Samtidigt skapar evenemangen PR för staden och staden får kontakter med utlandet.⁹⁵ När det gällande 2000-talet skriver Nilsson och Johansson att Ullevi kräver ständig utveckling och att det i framtiden kan vara bra om Ullevi genomgår ytterligare förändringar som till exempel en tillbyggnad i form av ett skjutbart tak.⁹⁶

Beträffande hur utvecklingen skett under 2000-talet så visar statistiken att mängden evenemang som kommer till Göteborg stegrats de senaste åren samt att publiksnittet ökat markant. (Se bilaga 1)

---

⁸⁷ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 97

⁸⁸ ibid.

⁸⁹ ibid.

⁹⁰ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 98

⁹¹ Ibid.

⁹² Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 102f

⁹³ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 102

⁹⁴ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 18

⁹⁵ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 172

⁹⁶ Johansson, B., & Nilsson, B-S., 1997 s 197

4.2 Trendförändringar i svenska besöksmål

Genom turistdelegationens rapport; *Besöksmål i Sverige, analys av attraktivitet och regional utveckling under åren 1998 till 2003*, kan flera trender konstateras.⁹⁷ Rapporten är framtagen på uppdrag av Turist Delegationen genom Jan Amcoff fil.dr i kulturgeografi vid Uppsala Universitet samt Thomas Niedomsyl, doktorand vid Uppsala universitet och Peter Terpstra projektledare vid TD.⁹⁸ Databasen har enligt TD kategoriserats efter aktiviteter, genom att kombinera kategorier med besöksiffror kan regionala fördelningsmönster uppvisas. Rapporten syfte har varit att studera besöksmålen utveckling över tid för olika besökskategorier och för olika regioner.⁹⁹

Deras analyser utgår från en databas över resmål. De skriver bl.a. att det finns en tydlig trendriktning åt att besöksmål med spänning, arrangerade evenemang och iordningställda upplevelser växer starkast. I rapporten påvisas det att evenemang infaller i den kategorin besöksmål som är anpassade till dagens turists önskemål.¹⁰⁰ Enligt turistdelegationens rapport så har Stockholm en ogynnsam besöksmålssammansättning och har flera besöksmål i tillbakagående kategorier som till exempel museer.¹⁰¹ Tendensen på senare år är att Göteborg tar allt fler stora evenemang som arrangeras vid Ullevi och det leder till att Stockholm tappar besöksantal, detta kan bekräftas via Turistdelegationen. Deras siffror visar att globenarenorna tappade 51 000 besökare år 2004 samt att Gröna Lund och skansen tappade tillsammans ca 110 000 besökare.¹⁰² Tendensen mellan 1998 och 2004 är en svag allmän nedåtgående trend för Stockholm enligt turistdelegations statistik.¹⁰³ Enligt rapporten har kategorin ”Evenemang” (sport, kultur, nöje och övrigt) haft en positiv utveckling de senaste åren i allmänhet och under den period som rapporten visar har evenemang ökat med nio procent. De evenemang som ökat mest är de evenemang som en ny multiarena kan erbjuda det vill säga kultur och sportevenemang.¹⁰⁴ Den besöksmålskategori som är störst är museer, men då andra ”modernare” besöksmål ökar, minskar museerna. Under perioden som rapporten behandlar har kategorin minskat med sju procent.¹⁰⁵ Författarna till detta arbete vill dock lägga in en reservation om att rapporten som hänvisas till är från 2003, alltså innan de flesta museer fick avgiftsfria entréer. Den nuvarande trenden för museernas del är att besöksantalet ökar utan att det tas besökare från evenemang (se statistikmodell bilaga 2).

---

⁹⁷Turist delegationen, 2003 *Besöksmål i Sverige –analys av attraktivitet och regional utveckling under åren 1998 till 2003* <http://www.tourist.se/sidor/huvudmall2.asp?publPage=true&menu=162&topMenu=5&cat=3#publ128> (2005-11-15)

⁹⁸ ibid.

⁹⁹ ibid.

¹⁰⁰ ibid.

¹⁰¹ ibid. sid3

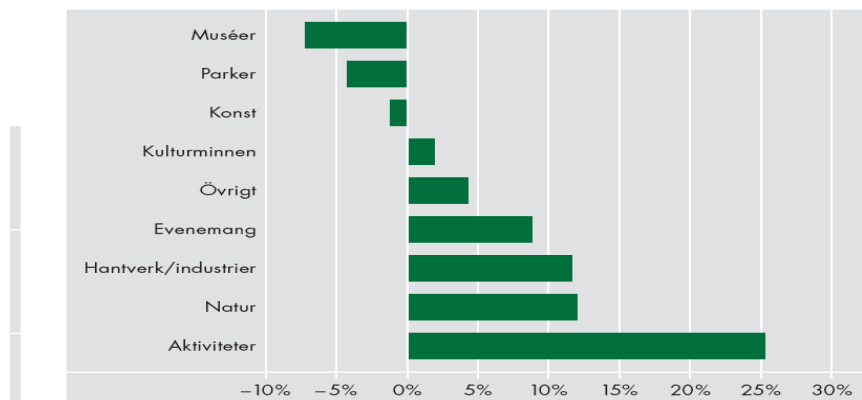
¹⁰² Turistdelegationen; <http://www.tourist.se/download/20050622163947Topplistanfor2004.pdf> (2005-12-21)

¹⁰³ Turistdelegationen; <http://www.tourist.se/download/20050622160932Bersoksmal19982004.pdf> (2005-12-21)

¹⁰⁴ Turist delegationen;

(2003); <http://www.tourist.se/sidor/huvudmall2.asp?publPage=true&menu=162&topMenu=5&cat=3#publ128> (2005-11-15) s 6

¹⁰⁵ ibid. s 10

Figur 2.3 Förändringar av antal besökare per besökskategori 1998–2003.

Figur 8: Diagrammet visar att evenemang ökar och museer minskar procentuellt sett. Källa Turistdelegationen (2003)

4.3 Stockholm som evenemangsstad

Historien bakom Stockholms utveckling till evenemangsstad är lång. Det faktum att staden är huvudstad leder till att koncentrationer av händelser sker i staden. Historien bakom Globenområdet börjar med Johanneshovs idrottsplats som grundades 1928. Namnet kommer från den förskansning som låg där, Johanneshovs skans från 1855. Platsen blev föremål för rekreation och idrott, sannolikt för att öka människors hälsa och fritid som vid denna tid kom att lagstadgas. Detta kan i ett vidare perspektiv ses som ett led i folkhemsbyggandet under 1920-30-talen. 1944 byggdes området om och Söderstadion, med en kapacitet på 15 000 åskådare, byggdes. 1955 tillkommer Johanneshovs isarena då öppen i sin struktur, 1962 fick anläggningen tak. I detta steg var tanken att arenan skulle ta olika former av evenemang.¹⁰⁶ Bakgrunden till Globen härstammar ända från 1982. Då tyckte Ingemar Josefsson att Johanneshovsområdet behövde accentuera sin ställning inom sport och kultur och fann gehör hos politiker. 1985 anstiftades en tävling för att skapa ett centrum för evenemang och kommers.¹⁰⁷ 1986 vann Bergs arkitektkontor tävlingen om arenaförslaget. Globen arenan ingick i ett konsortium där avtalet gick ut på att Stockholm stad skulle få en arena i centralt läge. Globenprojektet kunde realiseras om byggföretaget fick lov till marken via Stockholm stad.¹⁰⁸

I allmänhet är Stockholm en evenemangsstad med lång tradition. Tendenser till större evenemang fanns redan 1897 då Stockholmsutställningen anordnades på Djurgården under sommarhalvåret. I modern tid kan Stockholms evenemangshistoria ta sin utgångspunkt från 1912, det år Stockholm stod som värd för OS. Evenemangsstadsstämpeln utökades med stockholmstutställningen 1930. Genom näringslivskontoret kan stadens utveckling följas. Stockholms roll som tjänste- och kulturstad har stegrat under 1900-talet. Genom statistik från näringslivskontoret uppvisas andelen arbetande inom jordbruk, industri och tjänstesektorer i Stockholm stad. År 1900 arbetade 57 % inom jordbruk, 20 % inom industri och 23 % inom tjänste sektorn. 1950 arbetade 22 % inom jordbruk och 41 % inom industri och tjänste hela 37 %. 2000 arbetade 2 % inom jordbruk och 26 % inom industri och 72 % inom tjänstesektorer. Vad detta visar på är att staden genomgått en dramatisk förändring i ekonomiska

¹⁰⁶ http://www.globenarenas.se/upload/documents/allt_om_globenarenorna05.pdf (2005-12-21)

¹⁰⁷ *ibid.*

¹⁰⁸ *ibid.*

näringssektorer som tog sin början efter kriget. Näringslivskontoret menar också att Stockholms utveckling låg ca 30 år före övriga landet.¹⁰⁹ Se bilaga 3 för statistik.

Stockholm stad hade i sin förstudie till en ny evenemangsarena tre områden som de valt ut som tänkbara för att bygga en arena på.¹¹⁰ Ett av dessa var Globenområdet vilket till slut blev det enda alternativet. Det ansågs som det bästa alternativet på grund av att kommunikationer i form av väl utbyggd kollektivtrafik och vägar till området redan fanns. Det fanns också redan en samlad kompetens i området för att driva en multifunktionell arena samt att det har en central och strategisk lokalisering i staden.¹¹¹

Stockholm har sen tidigare en multifunktionell byggnad i Globenområdet, Globen (Globe Arena). Den anses dock inte uppfylla de kapacitets- samt tekniska krav som krävs för att ta emot de största evenemangen. Därför vill Stockholm stad bygga en ny arena som har kapaciteten att ta emot de största evenemangen så att de kan mäta sig och konkurrera med andra städer. De stora sportevenemangen och artisterna som skulle kunna komma till Stockholm hamnar i andra städer då arenakapaciteten idag är för låg.¹¹²

I förstudien nämns att Stockholm behöver en ny arena för att nå upp till målet att bli en komplett evenemangsstad av dignitet. Där det finns ett utbud som passar alla kategorier av människor.¹¹³ Stockholm Visitors Board som informerar samt marknadsför Stockholm har som en av sina prioriterade uppgifter att arbeta för att evenemang kommer till Stockholm. Vidare har de visionen att Stockholm ska tillhöra en av Europas tio främsta städer när det gäller tillväxt inom besöksnäringen. Stockholm ska vara ett centrum för besöksnäringen i Skandinavien och Baltikum.¹¹⁴

Idag finns som nämnts Globen arenan som har en publikkapacitet på 16 000 åskådare. Den byggdes för att skapa ett förstaklassigt sport- och kulturcentrum kombinerat med ett attraktivt arbetsområde med kontor och affärslokaler. Arenaverksamheterna hos bolaget Globe Arenas har i snitt 230 evenemang och 1,3 miljoner besökare/år och det omfattar Globen, Hovet, Söderstadion och Annexet.¹¹⁵ Området har med andra ord fler evenemang och större publik än Ullevi i snitt. Nya Ullevi är dock som tidigare nämnts ensamt om att ta stora evenemang och är därför dominerande.

Den nya multifunktionella arenan ska ha en publikkapacitet på 50-55 000 åskådare och enligt Stockholm stad beräknas den kosta 2.5 miljarder. Detta anses vara det billigaste alternativet.¹¹⁶ Det mediala intresset har varit relativt stort kring den planerade multifunktionella arenan. Eftersom vi har haft svårt att få framförallt politiker att ställa upp på en intervju, får detta material istället delvis ligga till grund för vår undersökning om arenas lokala funktion.

---

¹⁰⁹ http://www.svensktnaringsliv.se/Files/dokument/vi_arbetar_med/skola_och_naringsliv/Andersnov.pdf (2005-12-06)

¹¹⁰ Stockholm Stad, Förstudie evenemangsarena, 2004

¹¹¹ Förstudie evenemangsarena, 2004 s 22

¹¹² Persson, M., & Rückertz, R., 2005 s 10f

¹¹³ Stockholm Stad, Förstudie evenemangsarena, 2004 s 3

¹¹⁴ Stockholm visitors board http://www.stockholmtown.com/upload/PDF/12187_PdfDocument_SV.pdf (2005-12-06)

¹¹⁵ Globenarenorna s. 8 http://www.globearenas.se//upload/documents/allt_om_globenarenorna05.pdf (2005-12-21)

¹¹⁶ Aftonbladet <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,722615,00.html> (2005-11-01)

I Aftonbladet den 1 november 2005 kan vi läsa att SvFF (Svenska fotbollsförbundet) ställer sig tveksamma till att den nya stora arenan förläggs till Stockholm. Lars Åke Agrell, SvFF:s ordförande är inne på att rusta upp Råsunda som är Sveriges nationalarena för fotboll. SvFF:s utspel kom samma dag i början av november som Stockholms stads politiker skulle enas om ett beslut för arenans slutgiltiga projektering. Samarbetet mellan kommunerna spricker också enligt artikeln på grund av finansieringsfrågan. Om Stockholm finansierar en multifunktionell arena kan de heller inte vara delaktiga i Råsunda. För Råsundas del blir det i så fall problematiskt för projektets finansiering. Genom att SvFF äger Råsunda ligger deras intresse i att Råsunda förblir nationalarena och de är inte intresserade av att använda den nya arenan i Stockholm.¹¹⁷

I DN den 1 november 2005 står det att det finns en politisk majoritet för den nya arenan. Socialdemokrater och moderater är eniga om att staden behöver en ny arena för att locka till sig kultur och sportevenemang. Moderaterna har tidigare sagt att arenan inte bör finansieras via skattemedel skriver DN. I artikeln nämns också att det både i Stockholm och i Solnas fall är aktuellt med en arena för 50 000 tusen åskådare med skjutbart tak. DN erfar att det sker intensiv lobbying från SvFF: s sida för att få till sig intressenter. Skillnaden mellan Råsunda och Globenprojektet ligger i hur de är tänkta att brukas, fotbollförbundet vill endast ha fotboll och Stockholm vill ha fotboll varvat med konserter.¹¹⁸ I en annan artikel i DN, skriven samma dag, står det att Hammarby fotboll fortsatt vill ha en fotbollsarena vid Globenområdet men att den skall ha en kapacitet för 25 000 åskådare, samtidigt påpekar de att det är standarden som är viktigast. Dagens Söderstadion som Hammarby har som hemmaarena uppfyller inte dagens standard.¹¹⁹

Ytterligare en artikel har hämtats från DN den 1 november 2005. Artikeln riktar mot Stockholms borgarråd. Artikeln menar att det är dumt att satsa på en arena vid Globen om fotbollförbundet står fast vid sina planer. Skribenten menar att Fotbollssverige inte vill ha en storarena vid globenområdet. Vidare skrivs det att Solna Centrums ägare Radomco med hjälp av kommunen skall omvandla området, blivande Solna city, där Råsundastadion ses som en grundbult. Vidare står det i artikeln att stora byggbolag står redo att vara med i byggnationen. Samtidigt hävdas att SvFF med sina samarbetspartners inte behöver stöd från Stockholm stad för arenabygget.¹²⁰

Dagen efter, 2 november, 2005 stod det klart att det inte fanns enighet från Stockholm stads sida i frågan om en multifunktionell arena vid Globenområdet. Kd, m och fp tog ingen ställning i frågan om finansiering utan skjuter på beslutet. Samtidigt menar Stockholm att det inte vore en katastrof om arenan till slut hamnar i Råsunda. Artikeln berättas att det i december tas ett nytt beslut om arenan i Stockholms kommunfullmäktige.¹²¹

Den 2, december rapporterades i Aftonbladet att Råsundastadion ska rivas och att en ny arena för 50 000 besökare planeras till 2010. Målet är att göra den nya arenan till Europas modernaste arena för konserter, fotboll och evenemang. SvFF menar i aftonbladets intervju att det är finansiellt, tekniskt och logiskt genomförbart. Dock står Stockholm stad utanför arbetet som medfinansierare.¹²²

---

¹¹⁷ Aftonbladet <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,722615,00.html> (2005-11-01)

¹¹⁸ DN <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1298&a=481890&previousRenderType=6> (2005-11-01)

¹¹⁹ DN <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1298&a=481892> (2005-11-01)

¹²⁰ DN <http://www.dn.se/DNet/jsp/polopoly.jsp?d=1298&a=481894> (2005-11-01)

¹²¹ Stockholm City, 2 November 2005 s 20

¹²² Aftonbladet <http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,740384,00.html> (2005-12-02)

4.4 Bakgrund om Råsunda och Solna city projektet

Råsunda arena byggdes 1937 och när den stod klar var den nordens största och modernaste fotbollsarena som hade en publikkapacitet på 40 000 åskådare. 1983 började Råsunda byggas om på grund av upprustningsbehov. Framförallt den västra delen ändrades, läktaren revs och en ny uppfördes som dessutom kompletterades med ett tillhörande höghus med kontorslokaler samt en restaurangdel. Att arena byggdes om bidrog till att Sverige och Råsunda fick arrangera EM i fotboll 1992. Även under 1990- talet har ombyggnader gjorts och dessa har lett till att Råsunda idag klassas som en fyrstjärnig arena. Efter alla ombyggnader har arenan en publikkapacitet på 37 285. Fotbollsförbundet är ensam ägare av arenan samt de tillhörande fastigheterna.¹²⁵

Svenska Fotbollsförbundet som äger Råsundastadion är inte intresserade att flytta sin verksamhet till en annan plats. Istället ska den nuvarande arenans funktion anpassas till de krav som ställs på en modern nationalarena. Det finns tre alternativ som fotbollsförbundet väljer mellan i sin förprojektering. Beslutet kommer att baseras på kostnader och intäkter. Sedan tar det cirka tre till fyra år innan den nya arenan står färdig. Av de tre alternativen som finns är två av dessa ombyggnader och det sista alternativet är en rivning av den gamla för att sedan bygga en helt ny på samma plats. Det finns förhoppningar om att arenan ska vara brukbar att spela fotboll på samtidigt som ombyggnationer sker. I alla tre alternativ ska det konstrueras ett rörligt tak. Det är tänkt att den nya arenan ska bli multifunktionell och att andra evenemang utöver fotbollsmatcher ska ske där, till exempel konserter. Utöver en ombyggnation eller en helt ny arena ges ett förslag på att markägandet ska utökas med 50 000 kvm för att utnyttjas som kommersiell yta.¹²⁶

Solna stad har ett större projekt på gång, Solna City, där Fotbollsförbundets planer för Råsundastadion ingår. Solna stad vill utmana regionens centrum om investeringar och vill skapa en stadsmässig knutpunkt. Programförslaget går ut på att skapa en modern stadskärna i Solna där allt ska finnas. I planerna ingår en modernisering av Råsunda fotbollsarena tillsammans med bland annat en överdäckning av Frösundaleden.¹²⁷ De vill på platsen för överdäckningen skapa en torgyta mellan fotbollsarena och det intilliggande centrumet där trafiken i stället leds under jord, då trafiken idag utgör en barriär i området. Dessutom vill de ha en station för en eventuellt ny tvärbana som ska gå genom Solna för att öka kommunikationsmöjligheterna till arenan. De kommunikationer som finns idag anses bra, bland annat finns en tunnelbanestation på blå linje mot Akalla, samt en nybyggd bussterminal med flera busslinjer. Utöver banverkets investeringsplan där en planerad tvärbana ingår, som föreslås passera det nya torget, så finns det en regionplan (RUF 2000) som föreslår en utbyggnad av den gröna linjen från Odenplan till Solna Centrum. Det finns även planer på att bygga fler bostäder (cirka 1 400) samt arbetsplatser och kontorshus (cirka 3 500) i området kring centrumet. Arbetsplatserna och kontorshusen ses också som bullerskydd för bakomliggande bostadskvarter och ska bidra till att förbättra boendemiljön.¹²⁸ Det torg som planeras mellan fotbollsarenan och Solna Centrum ska enligt projektet bli Solnas viktigaste torg. Planer finns också att bygga ett landmärke och en symbol för Solna utöver Råsunda, vilket antingen ska bli två 30-våningshus eller ett 60-våningshus. Båda dessa ska vara

¹²⁵ Råsunda historia <http://www.svenskfotboll.se/100t3.asp?p=7278> (2005-11-24)

¹²⁶ Svenska fotbollsförbundet <http://www.svenskfotboll.se/t1.aspx?p=7141&x=1&a=174918> (2005-11-24)

¹²⁷ Solna Programsamråd http://www.Solna.se/templates/Page_Solna_submenu.aspx?id=18494 (2005-11-24)

¹²⁸ Solna Sammanfattning http://www.Solna.se/templates/Page_Solna_submenu.aspx?id=18495 (2005-11-24)

bostadshus.¹²⁹ Dessa byggnader ska ge de boende ett myllrande torgliv i direkt kontakt med ingången till huset.¹³⁰

Figur 9: Bilden visar en visionär modell för Solna projektet.
Källa; Solna Stad.

Figur 10: Bilden visar en översiktskarta över den tänkbara ombyggnaden av Solna och Råsundaområdet. Ombyggnationer är belysta i orange. Den utmarkerade cirkeln vid Skytteholmsparken visar också ett potentiellt byggnadsområde för en nya arena.

Källa: Solna Stad.

Solna stad har också förslag på hur fotbollsförbundet kan ta hänsyn till framtidens krav på kapacitet, miljöhänsyn och service. Som andra förslag menar de att det finns behov för en arena med 50 000 åskådarpplatser som då behöver en utökad lokalyta. Ytterligare åtgärder som behöver tas är att det sker en mer effektiv avskärmning mot omgivningen än den som finns

¹²⁹ Solna Stad stadsbild http://www.Solna.se/templates/Page_Solna_submenu.aspx?id=18498 (2005-11-24)

¹³⁰ Råsundaplatsen http://www.Solna.se/templates/Page_Solna_submenu.aspx?id=18501 (2005-11-24)

idag. Bland annat genom att ett tak byggs över arenan samt igenbyggnad av hörnen som idag är öppna. För att avskärma det nya torget mot arenan, planeras det att byggas en smal byggnad med kommersiella lokaler och kontor samt en galleria.¹³¹ Utbyggnaden av Råsunda fotbollsarena är tillsammans med övriga planer ett led i att dels förbättra stadsmiljön i Solna och dels att göra Solna till ett centrum och tillväxtmotor för svensk fotboll.¹³²

Utbyggnaden på alla de olika platserna ska ske i etapper och den del som berör Råsundastadion ska genomföras samtidigt som det nya torget och tillhörande centrumbyggnader, höghus, tvärbana samt att en överdäckning av Frösundaleden sker. Tiden det tar att bygga detta är satt till tre år och med en beräknad start till år 2007, i de planer som för närvarande föreligger.¹³³

---

¹³¹ Råsundastadion http://www.Solna.se/templates/Page_Solna_submenu.aspx?id=18503 (2005-11-24)

¹³² Solna city http://www.Solna.se/templates/Page_Solna_submenu.aspx?id=18493 (2005-11-24)

¹³³ Solna stad http://www.Solna.se/templates/Page_Solna_submenu.aspx?id=18510 (2005-11-24)

5 Empiri

5.1 Intervju med Stockholm stads stadsbyggnadskontor Per Magnus enhetschef, centrala distriktet, Gatuavdelningen.

I intervjuens första del svarade Per Magnus på frågan om varför Stockholm vill bygga en ny arena, att Stockholm vill positionera sig som huvudstad inte bara i Sverige utan även i Skandinavien. Stockholm ska bli norra Europas- och Östersjöns centrum. Det är en idé som staden har och en multifunktionell arena ses som ett led i den strävan. Lokalt för Stockholms stad saknas idag möjligheten att arrangera de största evenemangen som kräver större lokaler och infrastruktur än som erbjuds. Stockholms stad ser en ny multiarena som ett sätt för staden att göra Stockholm till en komplett evenemangsstad vilket menas att staden kan erbjuda sina invånare allt från knattefotboll till stora konserter och andra större evenemang. Det ska vara en del av attraktiviteten för dem som bor i Stockholm. Stockholm stad ser idag London som en destination av rang. London ses som en förebild där en familj som reser dit kan dela upp sig och göra olika saker, några kanske vill gå på ett större evenemang medan andra delar av familjen går och shoppar. Per menade att alla som åker till en destination oavsett vad de gillar kan få något kul i stadens utbud. Det är lite det som Stockholms stad är ute efter, men idag inte kan erbjuda. Även olika arrangörer av evenemang, EMA Telstar nämns av Per, som finns i Stockholm har bett Stockholms stad att bygga en ny arena under en längre tid. Stockholms stad kan i dag inte konkurrera med stora städer som London men den nya arenan anses som ett konkurrensmedel vilket är ett led i att skapa den konkurrenskraft som krävs. Varken Stockholm eller övriga Sverige kan ta emot de finaste fotbollsevenemangen för tillfället då det krävs femstjärniga arenor och sådana saknas i Sverige. Det är minst lika viktigt att arenan är attraktiv för dem som bor i området eller i regionen som för dem som besöker den utifrån. Det handlar om vart folk gör av med sina pengar, i Stockholm eller i Göteborg eller någon annanstans.

På frågan om varför den tilltänkta arenan skall vara multifunktionell blev svaret att en arena i dag inte kan drivas som en fastighetsaffär, det vill säga att en arena går inte att tjäna pengar på. Det går helt enkelt inte runt. Det gäller således att gå så lite back som möjligt och då gäller det att få in så mycket intäkter som kan balansera upp utgifterna. I och med att arenan blir multifunktionell ges möjlighet att använda den till så mycket som möjligt. En fotbollsarena skulle bli betydligt billigare att bygga men att en multifunktionellarena som kan användas vid fler tillfällen kommer att gå mindre back. Andra städer som skaffar sig multifunktionella arenor för samma resor som Stockholm, att få in flera evenemang i arenan. Per Magnus påvisar att beräkningar på hur stort underlag, det vill säga stora evenemang/år som behövs är cirka 10-15 stycken.

Per Magnus svarar på frågan om vilka grupper som är involverade i arenaplanerna och vilka som skall vara med på sikt. Svaret blev att för framgångens skull, ur både ett kort och långt perspektiv, krävs samarbete mellan olika intressen. Föreningsliv, privat, kommersiella och offentliga intressen ska alla ha möjlighet att tjäna på verksamheten för att det ska gå ihop och bli framgångsrikt. Det behövs många grupper och alla har tillfrågats om ärendet, bland annat EMA Telstar, de större fotbollslagen samt olika förbund. Det finns oenighet om en arena behövs, exempelvis har de politiska partierna olika syn. Svenska fotbollsförbundet motsätter sig också en ny arena i Stockholm och vill hellre ha en ny arena i Solna, då de har intressen i Råsundastadion som idag används som nationalarena för fotbollen.

På frågan om Stockholm saknar en evenemangsarena så är svaret att Stockholm saknar definitivt en evenemangsarena som tar stora evenemang och går således miste om större evenemang. Experter inom besöks- och underhållningsbranschen är överens om att det inte bara är dåligt för Stockholm utan för hela Sverige att det saknas en evenemangsarena i Stockholm då staden är en inkörsport till övriga Sverige. Stockholm är Sveriges motor, går det bra för Stockholms ekonomi går det bra för statens ekonomi menar Per. Med andra ord så är det så att om Stockholm görs till en evenemangsstad av rang är det bra för Sverige. I en småskalig stad passar inte en multiarena in. Ur ett internationellt perspektiv så är det är Stockholm som är den stad i Sverige som de flesta turister känner till. Det är Stockholm som är magneten som får människor att resa till Sverige och när turister väl varit i Stockholm och fått ett bra intryck så kanske de kan tänka sig att åka till en annan ort i Sverige. Vart en arena ska placeras har det tvistats om bland annat ur ett integrationsperspektiv. Undersökningar som gjorts i England har dock visat att det inte skulle ha några positiva effekter på integrationen. Stockholm har valt Globenområdet utifrån en infrastrukturell utgångspunkt, då de tycker att all infrastruktur som behövs redan finns lokaliserat där.

På frågan om det finns ett behov av en ny arena för en viss sorts standard svarade Per att Stockholms stad vill erbjuda upplevelsen av ett större evenemang och då krävs det en viss standard. Det behövs ett stort rum i staden där man kan erbjuda evenemang. Standarden är inte färdigprojekterad, grundkrav som ställs är framförallt att sikt och säkerhetskrav uppfylls. En arena byggs främst för åskådarnas skull. En arena utformas efter sikt och säkerhetskrav. Utifrån siktkriteriet växer en viss form och geometri fram (runda hörn, inga pelare, skålförm etc.). Utifrån säkerhetskriteriet behövs stora foajeytor och många utgångar. Skulle en ny arena byggas i Solna förutsätter Stockholm stad att Råsundastadion rivs och ersätts av den nya arenan med samma krav som nämnts ovan. Stockholm kan inte bli en evenemangsstad av rang om inte en standardiserad arena byggs. Eftersom Sverige är ett vinterland så kommer arenan att behöva ett skjutbart tak för att ge åretrunt- möjligheter till evenemang. Det behövs för att få in tillräckligt med evenemang och tjäna in kostnader för drift. En arena går som sagt inte alltid plus, men verksamheter runt omkring behöver också vinster. Stockholms stad har inspirerats av en rad olika multiarenor och som exempel gav Per arenan i Düsseldorf, som är en multifunktionell arena som tar 50 000 åskådare och har fungerat mycket bra.

På frågan om vad Stockholm stad vill uppnå med arenan i form av genereringseffekter i regionen blev svaret att Stockholm vill skapa en profil och prägel som ska skilja staden från andra städer. Staden tror att en ny evenemangsarena kommer att generera 700 miljoner kronor/år i turistekonomiska effekter samt att 1000 arbetstillfällen kommer att skapas inom turismsektorn och inom övriga kringliggande behov som finns runt en sådan arena. Utöver att arenan kommer att ge extra arbeten till människor och ge mer inkomst till stadskassan så tror Stockholm stad inte det ska bli så mycket mer positiva effekter. I området där arenan byggs finns mer nackdelar än fördelar, bland annat för att en arena kan störa närboende med sin verksamhet. Stockholm har som sitt förslag valt att anlägga en ny multiarena i globenområdet främst för att det är det mest centrala alternativet med minst miljöpåverkan. Det anses vara ett rent alternativ, det vill säga att det redan finns restauranger, butiker, kommunikation och annan infrastruktur vilket gör att det enda som behöver byggas är själva arenan. Magnus trodde inte att någon större ökad internationell turism skulle ske, däremot skulle det bli ett ökat besöksantal från närliggande regioner främst Mälarenregionen. Han tror att runt 80 % kommer därifrån. Arenan är främst ett led i att skapa en attraktiv Mälarenregion. Externa besökare, det vill säga sådana som inte kommer från Mälarenregionen, hoppas Stockholm stad skall kunna bli återbesökare till regionen. Mediala sändningar är också ett bra sätt att locka besökare till regionen och staden och det är positivt anser han.

På frågan om vad det behövs för kommersiella strukturer och kringliggande attraktioner för att skapa attraktion kring arenan och för att sedan bibehålla det svarade Per att det behöver finnas samordnade arenasatsningar. Den är enligt honom bra i Göteborg men inte så bra i Stockholm, vilket gör att Stockholm tappar i attraktion och i inkomster. Alla vill ha sitt och det är ett svårt intresse för en ny arena hos de olika intressegrupperna. Det behövs bra arenabolag, som de tycker att de har hos Globe Arena, och en bra PR struktur via samarbete med politiker. Bolagen ska vara professionella och kunniga i sin bemötning. Globen är inte en tillräckligt bra arena och får därför inte de största evenemangen.

Den sista frågan i intervjuens första del handlade om arenans betydelse i stadsrummet. Per svarade att arenan i sig inte har något egenvärde och enligt honom betraktas den inte som ett blivande landmärke i staden även om det kan bli så, men det är i så fall en bonus. Han tror inte att arenan, som arkitektonisk konstruktion, kommer att bli ett utflyktsmål för turister. Planerarna strävar inte efter att lyckas med att ge arenan en egen attraktionskraft dock medger han att Globen blev lyckat i ett sådant perspektiv. Upplevelsen inom arenan är det viktiga i det här fallet.

Den första frågan i intervjuens andra del handlade om hur Stockholm stad ser sig själva i en evenemangsstads roll mot övriga Sverige och Europa. Han svarade att Sverige har endast 9 sittplatser/tusen invånare jämfört med resten av västvärlden som har 20 sittplatser/tusen invånare. Snittet i världen är 13 sittplatser/tusen invånare. Sverige ligger således, i snitt, efter övriga Europa och världen och detta gör att Sverige inte kan ta emot större evenemang då infrastrukturen i form av arenor inte är tillräcklig. Det finns dock ett intresse att höja snittet.

På frågan om det råder en konkurrens mellan Stockholm och andra städer blev svaret att det inte finns samarbete mellan Stockholm och andra städer, men med Solna som också vill bygga en arena försöker Stockholms stad hitta gemensamma lösningar på arenafrågan. Stockholm anses som mindre attraktivt som stad jämfört med Göteborg när det gäller att arrangera stora evenemang. Det är något man vill ändra på i och med det nya arenabygget. Siffror om andra arenor hålls hemligt, det finns helt klart en konkurrenssituation mellan arenor på olika platser.

Om det finns samarbeten mellan arenor är det inget som Per Magnius känner till. Det finns träffar mellan arenaägare där dessa är öppna i delfrågor men däremot undanhålls information om lönsamhet och ekonomifrågor.

Om Stockholm är mindre attraktivt vid stora evenemang så konstaterar Per att Stockholm har ett ogynnsamt läge i Europa då det ligger i dess periferi.

Genom frågan om Stockholm innehar ett gynnsamt läge mot Europa så svarade han att det handlar mycket om att göra Stockholm till en attraktiv region. Det har mycket att göra med att skapa den goda staden, vad som anses vara den goda staden. Arenan kan erbjuda evenemang som ett led där målet är att skapa just detta.

Den sista frågan i intervjuens andra del handlade om Stockholm var i behov av att skapa mer konkurrenskraft med eller mot andra städer som har multifunktionella arenor. Svaret blev att det i dagsläget är så att Stockholm ligger efter när det gäller att arrangera stora evenemang på grund av att staden saknar en stor arena. Det är också viktigt att det går bra för Göteborg och Sverige i övrigt. Göteborg kan däremot inte hjälpa Mälarregionen. Göteborg är vänt mot väst och Stockholm är vänt mot Östersjöregionen. Göteborg finns inte med i östersjösamarbetet eller konkurrerar med städer runt Östersjön. Göteborg konkurrerar snarare mot städer som

Oslo, Köpenhamn, London och så vidare. Vidare ställdes en följdfråga om Stockholm skulle kunna stärka sig i konkurrens mot Göteborg. På den frågan svarade han att det finns en viss konkurrens för att få evenemang men han ser främst Tyskland, Ryssland, Finland och andra länder och städer inom dessa som konkurrenter.

5.2 Intervju med Svenska Fotbollsförbundet

Jan Larsson, marknadschef, marknadsenheten. Affärsutveckling.

Frågan om varför stora delar av Solna skall byggas om (6:e frågan) besvaras endast av Solna stad.

På den första frågan i intervjuens första del som behandlade varför Solna/SvFF vill bygga en ny arena blev svaret att arenasituationen just nu är att Stockholm/Solna ligger efter. Råsunda och Ullevi är de arenor där A-landskamper i fotboll kan spelas. Idag har Ullevi något högre standard än vad Råsunda har, men det är ingen renodlad fotbollsarena. SvFF vill ha en modern fotbollsarena vid Råsunda. Platsen har en historia och själ, det är ett varumärke. Dessutom äger SvFF marken. Solna stad har dessutom intresse av att nationalarenan fortsatt finns kvar där.

SvFF svarar på frågan om varför de har svängt i frågan om en multifunktionell arena. Jan svarar att planen om en multifunktionell arena var meningen redan från början och initiativet togs av SvFF, således ingen svängning i den frågan. Vidare menade han att det är svårt att få en fungerande ekonomi på en så här stor anläggning på bara några fotbollsmatcher, det behövs mer arrangemang. Det som i första hand skiljer vårt projekt från Stockholms stads är att det i vårt fall i första hand ska vara en fotbollsarena, med möjlighet att ställa om till andra evenemang, medan Stockholms stads projekt ska vara en multiarena som ska ta hänsyn till många andra verksamheter. SvFF:s projekt handlar i första hand om att tillhandahålla en nationalarena för fotboll men med stor ambition till att arrangera även andra stora evenemang som konserter. Det är en förutsättning för att få ekonomin att gå ihop.

På frågan om vad arenan skall generera till stadsdelen svarar SvFF att hela regionens besöksnäring gynnas. Jan menar att Göteborg varit duktiga i att arrangera stora evenemang, mycket tack vare Ullevi. I Stockholm saknas möjligheten att arrangera stora evenemang då en tillräcklig infrastruktur saknas. Intäkter via besöksnäringen gynnar hela regionen. Han tror inte att det kommer bli mer arbete på längre sikt men på kort sikt via arenabygget. Genom den nya arenan och Solna cityprojektet kommer troligtvis även nya kommersiella lokaler att byggas.

Svaret på frågan om det finns lokalt initiativ i projektet visar att intresset för projektet är stort. SvFF anser att dag för dag verksamhet är viktig att bygga upp i ett sådant här stort projekt, genom bland annat hotellkedjor i anslutning till arenan samt andra kommersiella lokaler. När det gäller finansiering av arenan är det många områden/aktörer som är involverade. Arenan ska finansieras med hjälp av privata medel. Beslutet hur arenan ska finansieras beslutades i månadsskiftet november/december 2005, sedan har de tre månader på sig att lägga fram det slutgiltiga förslaget. För tillfället görs mer konkreta förhandlingar. Det är både svenska och utländska affärsbanker som är medfinansiärer.

SvFF svarar att det har byggts upp en bra projektorganisation på frågan om det finns inspirationsaspekter till projektet. Frågan har varit om det ska ske en ombyggnad av den nuvarande arenan eller om en helt ny arena ska byggas. Det stod ganska snabbt klart, av

finansiella skäl, att det bästa alternativet skulle vara att bygga en helt ny arena, annars skulle kommersiella intressen missas. Projektledare och konsult för den nya arenan är Stefan Holme som tidigare suttit som VD i fjorton år vid Globen. Det har gjorts ett stort antal studiebesök i Europa där den främsta inspirationskällan har varit Amsterdam arena, vilket är en multifunktionell arena som tar 50 000 åskådare. Den är precis som SvFF vill ha den; en multifunktionell arena som i första hand är en fotbollsarena utan löparbanor.

Frågan om vart arenan skall lokaliseras vet SvFF i dagsläget inte exakt svaret på, men det kommer att bli i Solna då SvFF redan har sin verksamhet där. Om arenan byggs på den befintliga platsen är det tvunget att ske i etapper, men då sjunker kapaciteten tillfälligt. Om den byggs någon annanstans kan SvFF:s verksamhet fortskrida normalt för att sedan flyttas över till den nya arenan. Det är framförallt Solna Cityprojektet som medfört att funderingarna finns på att flytta arenan, vilket Jan tycker kan vara bra för fotbollen. Den befintliga marken skulle i så fall istället kunna omvandlas till ett bostadsområde. SvFF kommer att sälja av den och förhandlingar pågår med Solna stad om detta och då får SvFF ett överskott som kan satsas på projektet. Någon annan kommer sen att bygga samt äga arenan. Ägandeförhållandena kommer att bli så att det kommer att vara ett arenabolag och ett driftsbolag som hyr av ägaren, driftsbolaget hyr sedan i sin tur ut till arrangörer och andra partners. SvFF:s förbundet kan tänkas vara delägare i ett driftsbolag, gärna ihop med en konsertarrangör samt andra intressenter av en arena.

Vad SvFF vill uppnå med projektet är enligt Jan att öka intresset för fotbollen i Sverige. Det är också givetvis kommersiella möjligheter för klubbar och SvFF. Intresset kan påverka så att Råsunda och Sverige får arrangera stora evenemang. Våra arenor klarar inte av stora arrangemang som Champions league och Uefa cup finalerna, det krävs en åskådarekapacitet på minst 50 000 och en 5-stjärnig arena. Kommer det igång ännu fler arenabyggen så finns ambitionen att SvFF kan söka stora mästerskap som till exempel U-21 EM, vilket kommer att bli ett väldigt stort arrangemang där morgondagens stjärnor visas upp, dam- VM och EM samt kanske även ett EM för herrseniorer. För att arrangera VM är Sverige ett för litet land.

Gällande kommersiella strukturer så har SvFF, enligt Jan, inte hunnit binda sig med några. Jan sa att arenan bör vara så flexibel som möjligt för att skapa en dag till dag verksamhet vilket leder till en levande öppen mötesplats med hotell, restauranger och olika evenemang såsom konserter, mässor och eventuellt bio. Vidare hänvisar Jan till Amsterdam arena som anpassar sin arena efter evenemang. I detta fall ger han exempel på att det är möjligt att drapera läktare så att tomma läktare blir diskretare. Detta är ett behov då det finns artister som drar olika mycket kapaciteter. Jan säger att arenan skall bli Europas modernaste och arenan skall vara till lags för alla sorters publik, helst skall arenan inneha karaktären av fotbollsarena. En följdfråga som uppstod var hur SvFF skulle vidareutveckla arenan i modernitet. Svaret var att det bör finnas nyckelintressenter med från början och att utformningen påverkas efter deras samtycke och överenskommelser för att uppnå en optimal utformning.

På den sista frågan i intervjuens första del svarar Jan att finansieringen kommer att ske privat. Dock hoppas SvFF på vissa kapitalkostnader via Solna kommun och Jan anser att projektet är integrerat och att det finns ett bra samtalsklimat.

På den första frågan i intervjuens andra del, om stockholmsregionen har ett bra läge mot Europa svarar Jan att det har den. Han ser inte någon skillnad till varför Göteborg kan lyckas men inte Stockholm. Jan menar att marknaden är större i Stockholmregionen men att förutsättningarna inte är på Stockholmregionens sida på grund av avsaknaden av en arena som gynnar den marknaden. Vidare säger Jan att Stockholm, Köpenhamn, Oslo och Göteborg

skulle kunna samarbeta om att få stora evenemang och artister till samtliga städer och inte bara till en stad. Stockholmregionen kommer att dra nytta av en arena anser han helt klart.

På frågan om det finns en konkurrensbild med andra städer om toppevenemang menade Jan att konkurrensen finns men i Norden finns det goda samarbetsmöjligheter genom att det är möjligt att sprida stora mästerskap över nationsgränserna.

Ovanstående två frågor har besvarat den tredje frågan som behandlade stockholmregionens eventuella behov av att skapa konkurrenskraft mot andra städer/arenor.

Om det finns samarbeten med andra städer svarar Jan att dessa har skett genom de studiebesök som företagits av SvFF, annars är det sparsamt med det. När det gäller arrangörer finns de mycket samarbete, speciellt med EMA Telstar som är en stor konsertarrangör. För stockholmregionens del är det idag svårt för artister att spela här då arenorna inte tar de volymer som efterfrågas av större kända artister. Ullevi gör det. På en följdfråga om det behövs året runt verksamheter är det enligt Jan möjligt genom det skjutbara taket som planeras. Genom att ha en sådan möjlighet skapar det nya ekonomiska förutsättningar just för att de kommersiella verksamheterna förlängs till större delen av året, inte bara sommarhalvåret. I dagsläget sker det 20-25 arrangemang/år vid Råsunda men SvFF hoppas på det dubbla eller mer, kanske 80 stycken, med den nya arenans drift. Målet är att inneha mellan 1 till 2 miljoner besökare/år.

Den sista frågan i intervjuens andra del handlar om att stockholmregionen kan anses mindre attraktivt vid stora evenemang. Frågan besvarades via den första frågan i samma del.

5.3 Intervju med Solna stad

Ulf Brandt, exploateringschef, exploaterings och fastighetsekonomi, Solna stad.

Den första frågan i intervjuens första del behandlar varför Solna vill genomföra ett stadsomvandlingsprojekt av centrum och arenan. I centrumprojektet som Solna tittade på från början så tecknades ett samarbetsavtal som är från 1998 och initiativtagare till projektet har varit fastighetsägaren Radamco. Det är ett av de första centrumen som man byggde in och med dagens mått sett så är det lite oöverskådligt och plottrigt. Det var en nyhet när det byggdes en gång i tiden. 1998 började man titta på olika sätt att utveckla sina lokaler. De såg att det måste till litet större och rejälare ytor. Då började de titta på möjligheterna att utöka anläggningens själva P-däck idag. Själva projektet initierades av Radamco och de har skissat på att bygga till 40-50 butiker. Arenan var inte med från första början, avtalet gällde bara själva centrumdelen. Det var först 2003 som tanken väcktes på att Sverige skulle behöva en ny nationalarena och det var fotbollsförbundet som har väckte den. Det är fotbollsförbundet som äger arenan till 100 %. De såg att de måste göra någonting åt den. Ulf sa att när de hade projektet ute på samråd så var frågan i första hand om det skulle ske en upprustning, tanken var att lägga tak på den befintliga anläggningen och försöka få till det så bra som möjligt. Sen har det under resans gång visat sig att det inte blir någon bra anläggning om det bara sker en upprustning av den gamla. Idag är SvFF ägare till fastigheten och marken som arenan ligger på och hur det ska se ut i framtiden och vem som ska äga är ointressant.

Frågan som berör varför Solna/SvFF har svängt i frågan om att inneha en multifunktionell arena besvarades inte i denna intervju. Solna stad hänvisar till SvFF i frågan.

Om projektet skall tänkas generera effekter på stadsdelen svarade Ulf ja om man ser till centrumprojektet som sådant, det gäller inte bara centrumprojektet utan hela Solna kommun. Solna kommun är landets till ytan näst minsta kommun 19 kvm markyta och 60 000 invånare och det är en förhållandevis liten kommun. Rent generellt är det så att vi ser gärna privata fastighetsägare som kommer och som bygger ut men vi ska inte riskera någonting. I Solna hade intressenter inte gått in i ett projekt med skattebetalarnas pengar. Vi har inte råd helt enkelt och det är ingen som kommer på de tankarna, det ska vara självfinansierat om det ska bli någonting.

På Frågan om det finns lokala initiativ till projektet och arenan svarade Solna stad att det beror på om SvFF kan kallas för en lokal verksamhet eller inte. Det är fotbollsförbundet som fastighetsägare som har initierat att de vill och måste göra något med anläggningen. Det beslut som SvFF har redovisat är att arenan ska ligga i Solna, sen har de inte med bestämdhet beslutat att den ska ligga på den plats där den ligger idag, utan de tittar även på alternativa lägen.

Om det finns inspirationer till planerna blir svaret att det snarare varit en ”tävling” mellan de olika projekten i Stockholmregionen. Förutom Solna så har naturligtvis Stockholm varit intresserade och de har presenterat ett alternativ där det skulle bli en jättemastodont anläggning i Globenområdet. Socialdemokraterna som är ensamma om majoriteten i Stockholm har inte lyckats att få med sig vänsterpartiet och miljöpartiet och är beroende av moderaterna. Hittills har moderaterna sagt att om det finns ett privat alternativ som i Solna finns det inget behov för en skattefinansierad arena, som Stockholms alternativ är i dagsläget. Sen är det så att Fotbollsförbundet vill hantera den befintliga på något sätt. I Solnacityprojektets fall så ville Radamco ha fler butikslokaler och genom att bygga ut P-däcket här så kan vi också få till större lokaler och det är det som har efterfrågats. Aktörerna har haft svårt i och med den struktur som centrumanläggningen har för att få tillräckligt stora butiker. Under senare år har konkurrensen ökat från andra centrum, till exempel Kista som har jättestora ytor. Solna centrum framstår i jämförelse som ganska plottrigt med flera gångar, som från början låg mellan bostadshus. Ett centrum lever inte om det inte har ett bra utbud med butiker, parkeringsmöjligheter med mera. Kraven ökar för varje år i takt med att centrumet utsätts för mer och mer konkurrens från alla håll och kanter. Vidare sa Ulf att alla centrumanläggningar är i ständig utveckling, det kan inte se likadant ut länge för då blir man omsprungna. Radamco ser att de tappar i omsättning, även om det inte är dramatiskt, jämfört mot andra centrum.

På frågan om varför stora delar av Solna byggs om så har den frågan besvarats av intervjunns första fråga.

Frågorna som berör lokalisering av arenan besvarades inte av Solna stad.

Vad Solna vill uppnå med sitt projekt har besvarats av tidigare frågor i intervjun.

Vad det behövs för kommersiella strukturer för att skapa attraktioner kring arenan besvarades inte i denna intervju.

På sista frågan i första delen ställdes frågan om finansieringen av projektet. För Solnas del så har det hela tiden varit frågan om, vilket finns beskrivet i det kommunstyrelsebeslut som tagits, att det ska finansieras genom försäljning av bygggrätter. De infrastrukturkostnader som uppstår ska fullt ut täckas av de intäkter som Solna kan få in när försäljningen går ut. Vid arenabygget samt andra byggen låter man andra exploitörer genomföra projektet. Kommunen

tar sedan betalt för de åtgärder som de behöver göra om det till exempel fordras anslutningar, vägar och så vidare. Det är enligt Ulf aldrig fråga om någon sponsring av pengar som Solna stad går in med på något sätt.

Den första frågan i intervjuens andra del handlar om Stockholmsregionen har ett gynnsamt läge i Europa för att arrangera stora evenemang. Svaret blev litet kluvet. Han sa att det är synd att Stockholms storstad som är tillväxtmotorn för hela Sverige inte har möjlighet att plocka in stora evenemang. Det beror på att vi helt enkelt inte har någon plats där de kan stoppas ner. Är det sommar är det okej så länge det inte regnar allt för mycket. Det vore bra om det fanns en sådan här stor anläggning. Sen kan man naturligtvis ha synpunkter på om det är rätt att lägga den i Stockholm. Stockholm är ju fortfarande någonstans i periferin ansåg Ulf. Är man nere i Europa så ligger Stockholm ganska långt bort. Då ligger naturligtvis Malmö till exempel betydligt närmre kontinenten och då kan man fundera på om den istället skulle ligga där. Däremot finns det bara två- till trehundra tusen invånare eller någonting sånt i Malmö medan det i Storstockholm finns cirka 1.3 miljoner. Kundunderlaget är betydligt större i Stockholm. Oavsett hur många företag som flyttar ut från Stockholm så lyckas det alltid bli tillväxt på något sätt.

På frågan om det finns en konkurrenssituation gentemot andra städer blev svaret att det är hela Stockholmsregionen som får avses. Det spelar ingen större roll rent generellt var en arena hamnar om det blir i Solna eller vid Globen. Det är frågan om att det är i Storstockholm, som inbegriper nästan alla kommunerna i Stockholms län, som företag vill placera sig. På så sätt finns det ingen konkurrens utan man vill ha en sådan här anläggning till Stockholm. I dagsläget är det så att Stockholmsregionen tappar många arrangemang. Det är de stora arrangörerna som EMA Telstar som genom marknadsföring plockar hit evenemangen och de har naturligtvis ingenstans att locka hit de riktigt stora banden. Om arenan som man har skissat på byggs så finns det ingen sådan jättearena med tak på sedan tidigare. Det finns alltså ingen nuvarande arena i Sverige som kan konkurrera med en sådan, menade Ulf. Det är klart att under utomhussäsongen så kan jag tänka mig att Ullevi fortfarande kan vara intressant. I dagsläget står arenan nästan helt tom förutom aktiviteter under läktaren men själva planen är fullkomligt snustom. Ulf menade att de inte har råd att ha en så dyr anläggning som står oanvänd under halva året. Om man ska ha en sån här anläggning måste den utnyttjas så mycket som möjligt, det är det som genererar intäkter. Det är som vilken lokal som helst som hyrs ut den kan inte stå tom en tredjedel om året.

Vid frågan om det finns behov att skapa konkurrenskraft mot andra städer/arenor svarar Ulf att det i första hand finns ett behov av att skapa en ny arena i Sverige. Om den ska ligga någonstans så borde det vara i Stockholm där det finns störst kundunderlag. Det är enklast, om det till exempel är en konsert, att lägga den i Stockholm som har en stor flygplats samt förbindelser med tåg och bil.

På frågan om det finns samarbeten med andra städer svarar Solna stad att när SvFF väl har bestämt sig för att bygga en arena är det upp till politikerna i Solna att ta ställning om man klarar att lägga arenan där. Det finns som alltid när det gäller planer de som tycker det är jättebra samtidigt som det finns de som tycker att det är dåligt att bygga arenan där. Solna har ett intresse som uttalad fotbollskommun av att arenan byggs men själva projektet drivs av SvFF. Det är de som bestämmer var arenan ska förläggas (i Solna eller i Stockholm). Alternativet mot det som är förslaget i Solna är att som Annika Billström säger att hon fixar en ny arena i Stockholm åt SvFF som de sen kan få hyra av Stockholm. De har sagt att de vill bygga den i Solna och att de har finansiärer som hanterar det här. När det gäller projektet med Solna city så konkurrerar de med det stora lokalutbud som finns i Stockholm idag. Det är

stora vakanser och de som finns är relaterade till lokaler som är rationella, vilket innebär att många företag flyttar in till dessa. De konkurrerar även med handeln, det vill säga gentemot andra köpcentrum. Det finns en efterfrågan då många vill handla här för att det ligger centralt. Det finns ett stort kollektivtrafikutbud och kommunen är välförsörjda med pendeltåg, tunnelbana och den tvärspårväg som kommer i början av år 2010 samt en hel del busslinjer. Från Stockholmscity tar det cirka 10-12 minuter till Solna Centrum. Det finns många små lägenheter i Solna och de som byggs försöker man göra större för att kunna behålla framförallt barnfamiljer.

På frågan om Stockholmsregionen är mindre attraktivt vid större evenemang än Göteborg besvarades i andra delens första fråga.

6 Analyser

6.1 Lokala perspektiv

Genom intervjuerna har en förståelse över arenasituationen växt fram.

Analysen ger tolkningar mellan teorierna och undersökningarna. Den lokala skalan tar främst sin utgångspunkt i lokaliseringsteorin och Porters diamant. Via Porters modell kan vi i det lokala se flera aspekter.

Vad Stockholm stad kan se genom att arenan byggs vid Globen är ett flertal effekter. Det finns dels negativa sidor som att boende i dess närhet störs av arenan genom dess verksamheter. Vid Globen anser Stockholm stad att arenan skulle störa minst och ändå vara central i sitt läge. Andra fördelar är ett bra infrastrukturnät via tunnelbanor och vägar. I området finns även kommersiella strukturer som ökar områdets centralitet genom de utbud som finns där. Ur ett centralortsperspektiv ökar områdets bruks och tröskelvärden. SvFF anser att Stockholm och Solna ligger efter i dagsläget med deras arenor. Råsunda har dock en relativ lång historia där och är idag ett varumärke för fotboll. Det leder till att arenan och området där den står kan betecknas som en centralort för fotbollsevenemang, dock sjunker värdet genom att arenans standard inte håller hög klass. Arenans centralitet minskar därigenom vilket leder till att arrangemang omfördelas till Göteborg. För Solna stads del syftar Solna city projektet och den nytänkta arenan till att utöka områdets utbud och tillgänglighet som är grundläggande variabler för att en ort kan utöka sin räckvidd.

Ur ett lokalt perspektiv med utgångspunkt från Porters *produktionsfaktorer* kan det tolkas att en arena behöver vissa förutsättningar för att lyckas med sin verksamhet. Stockholm stad menar att de evenemang som eftersöks behöver stora lokaler och en god infrastruktur samt vara lönsamma. Arenan bör också vara multifunktionell för att öka användningen så att flera verksamheter kan drivas där samt vara en utgångspunkt för att bygga verksamheter som skapar lönsamhet. En annan faktor som Stockholm stad bygger sitt val av lokalisering på är Globenområdets goda infrastrukturer till och från området. Detta kan tydas till att området har unika förutsättningar som uppfyller krav på vad en arena av stor magnitud behöver, i form av infrastruktur, för att klara av sin verksamhet. När det gäller Svenska fotbollsförbundet så är det i deras fall en fråga om ägarstruktur. De äger marken och det är en viktig variabel i Porters modell. Att sedan SvFF moderniserar eller bygger en helt ny arena är ett tecken på specialisering, som också är en produktionsfaktor, för att skapa konkurrenskraft av kommersiella skäl. Från Solna stad handlar det om att ge förutsättningar via markexploateringsavtal. Vidare menar de precis som SvFF att arenan inte har möjlighet att bli konkurrenskraftig om den inte rivs och ersätts av en helt ny arena. I likhet med Globenområdet har Solna flera goda infrastrukturella nät, dock så ser den annorlunda ut. Det finns bra lokaltrafikförhållanden men för de som tar bilen finns problem med parkeringsmöjligheter.

Med utgångspunkt från Porters faktor, *efterfrågeförhållanden* handlar det i Stockholm stads fall om att möta kraven på hemmaplan och att kunna erbjuda stadens invånare och intressenter flera evenemang, vilket efterfrågas. Från SvFF: s sida handlar det om att erbjuda en modern ny nationalarena för fotboll i första hand och i andra hand om andra evenemang. Från Solna stads sida handlar det främst om Solna cityprojektet, att lokalt ta ett initiativ för att erbjuda ett modernt centrum och mötesplats.

Med Utgångspunkt från Porters faktor, *relaterande branscher*, har Stockholm stad, SvFF och Solna stad liknande åsikter. De menar att det är viktigt att intressenter, aktörer och organisationer finns med i planering och projektering.

Med utgångspunkt från Porters faktor, *strategi, rivalitet och struktur*, handlar det i Stockholm stads fall om var människor gör av med sina pengar, i vilken stad. Genom att skapa och bygga upp en multifunktionell arena med året om verksamhet ger det konkurrensfördelar samt en möjlighet att tjäna in kostnader. Samtidigt anser Stockholmstad att erfarenhet via ett arenabolag behövs. SvFF anser på ett liknat sätt att det behövs en ny multifunktionell arena som ökar konkurrensen och i avsaknad av en sådan missas kommersiella intressen.

Lokaliseringsanalyser

Stockholm stads motiv för en lokalisering ligger i att hitta ett läge där det inte blir så kostsamt att bygga ut och ur den aspekten anses Globenområdet redan vara tillräckligt bra. Detta innebär att de eftersträvar ett gynnsamt läge där det redan finns bra infrastrukturer och etablerade verksamheter i området. Att arenans utformning och funktion spelar en roll är också av vikt så att arenan kan utnyttjas i högre grad. Arenans verksamhet bör också lokaliseras så att den kan generera positiva ekonomiska effekter på stadsrummet genom att omsätta intäkter via arbete och kommers. SvFF: s motiv för att lokalisera arenan i Solna är att förbundet redan äger den mark som nationalarenan Råsunda ligger på samt att de har sin huvudverksamhet i området. Detta ger förbundet en ekonomisk fördel när arenan skall ometableras samt vart den skall förläggas. SvFF har en liknande uppfattning som Stockholm i uppfattningen om att arenan skall generera intäkter via handel och besöksnäring. Solna stad upplever i dag att området kring Solna har en bra lokalisering i stadskroppen men att den missgynnas av sina egna lokaler som i snabb takt föråldras mot övriga centrumanläggningar i Storstockholm.

6.2 Regionala perspektiv

För ökad förståelse av de regionala perspektiven hänvisas till definitioner av geografiska skalor i denna studie, avsnitt 1.5.

Regional utjämningsanalys

Det finns flera motiv med att bygga en arena ur ett regionalutjämningsperspektiv. Stockholm stad har sedan tidigare diskuterat att beroende på var arenan byggs skall det ge integrationseffekter på stadsområdet den lokaliseras till. Regenerering är ett eftersträvt mål dock menar Stockholm stad, genom studier som utförts i England, att det inte alltid är så. Ett andra motiv som Stockholm har med arenan är att minska den polarisering som sker mot den europeiska marknaden samt Göteborg, inom jättearenor, så att inte alla evenemang hamnar i existerande arenor. Genom att bygga en arena hoppas Stockholm på att skapa en konvergens genom att låta flöden av aktörers varor och tjänster flöda fritt till sin region. Vidare anser eller menar Stockholm stad att arenabygget i ett nationellt perspektiv skall öka hela landets konkurrenskraft österut mot Östersjön då Göteborg idag konkurrerar västerut mot Danmark och inte österut. Genom arenan i Stockholm kan utökad konkurrens etableras gentemot andra regioner som arrangerar evenemang och täcka ett större geografiskt område. SvFF anser att en ny arena av modern klass kan utöka Sveriges chanser att kunna etablera sig på den europeiska marknaden över större mästerskap inom fotboll. Idag finns en polarisering i Europa där alla mästerskap sker på kontinenten, SvFF eftersträvar en konvergens mot Europaregionen. Solna stads projekt kan tydas som en regional utjämning åt att jämna ut de

regionala skillnader som finns inom Storstockholms centrum och stadskroppar. Solna anser att det inte är av så stor vikt var arenan etableras. Det viktiga är att den finns så att Sverige kan konkurrera mot Europa för att få till sig evenemangen, de menar dock att det kan vara bra om den ligger i Stockholm som är tillväxtmotorn för Sverige.

Genom intervjun med Stockholm stad kan en analys av regionen studeras ur ett vidare perspektiv där Stockholmsregionen är en del av Europa och Östersjöregionen. I detta perspektiv handlar det för Stockholm stad om att göra regionen till en centralort för evenemang där arenan skall skapa en profil och prägel som skall särskilja Stockholm från andra städer och detta är ett viktigt led i den satsningen. Detta kan tolkas som att Stockholm vill hävda sig i den hierarki av centralorter som finns i norra Europa och Östersjöregionen. Stockholm stad ser främst Tyskland, Ryssland, Finland och andra länder och regioner kring Östersjön som konkurrenter. För SvFF: s del handlar det om att hela Stockholmregionens besöksnäring ökar i och med den nya arenan, då den genererar nya kommersiella intressen och därigenom ökar områdets räckvidd och bruksvärde. Solna stad anser genom satsningen att det kan ske en ökad konkurrenskraft mot andra orter i Stockholmsregionen när Solna city projektet realiserar. Idag upplever kommunen ökad konkurrens då andra orters centrum ökar sin centralitet gentemot Solna centrum som i sin tur minskar. Genom att påverka sina brister hoppas kommunen att centrumet kan öka dess centralitet. Centrumet har enligt Solna stad inte utvecklats i samma takt som andra och ligger efter av den orsaken.

Ett regionalt perspektiv genom Porter går det likväl att analysera. Genom *produktionsfaktorer* i detta fall kan endast Solna city projektet ge en bild. Här handlar det om att det finns en brist eller trängsel av det markutrymme som finns i dess lokalitet och att det ger effekter gentemot det regionala. Då inga stora ytor kan avvaras till butiker så blir centrumet lidande då andra centrum ökar sin kapacitet.

Genom de *efterfrågeförhållanden* som kan ses utifrån en regional utgångspunkt var det Stockholms- respektive Solna stad som gav en bild av denna. I Stockholms fall är det för människor i Mälardalsregionen, dit även Stockholmsregionen räknas, som arenan ska vara ett verktyg i ett led att skapa attraktivitet för dessa. De tror att 80 % av kundunderlaget kommer från Mälardalsregionen. För Solnas del handlar det om att möta konkurrensen från andra centrum i Stockholmsområdet genom att bygga nya och större lokaler då den nuvarande strukturen är undermålig.

Stockholm stad och SvFF gav svar på vilka typer av *relaterande företag* som behövs regionalt för att arenaverksamheten ska bli framgångsrik. Stockholms stad menade att det behövdes samarbete mellan olika aktörer inom både det privata, offentliga, kommersiella samt inom föreningslivet. I SvFF: s fall såg de att dag till dag verksamheten, det vill säga att hålla platsen levande så mycket som möjligt var viktig. Att arenan och dess omgivning blir en mötesplats för olika näringslivsstrukturer samt för arrangörer är av hög prioritet.

Med utgångspunkt från ett regionalt perspektiv i *strategi, rivalitet och struktur* ser Stockholm arenan som ett led i en strävan att bli norra Europas- och Östersjöns centrum. SvFF ser att avsaknaden av en ny arena lett till att behovet av en sådan har ökat för att kunna konkurrera. Solna stad säger att det finns en konkurrens mellan köpcentrum i olika stadsdelar och för tillfället tappar de kundunderlag.

6.3 Nationella perspektiv

Från Stockholm stads perspektiv handlar det om att göra Stockholm mer attraktivt som evenemangsstad. De anser att Stockholm är Sveriges motor och om staden går bra går det bra för Sverige. Om staden innehar en stor evenemangsarena ökar därmed dess centralortsvärde gentemot andra. Stockholm stad anser också att det är Stockholm som är det främsta resmålet för besökare som skall åka till Sverige. Arenan kan tänkas bidra till ett ökat positivt intryck vilket leder till att besökare återkommer eller att dessa attraheras via mediala sändningar som sker på större evenemang. Skulle arenan i sig bli ett blivande landmärke är det ett stort plus, men det är inget de räknar med. Vidare anser Stockholm stad att Sveriges snittkapacitet i antalet sittplatser/tusen invånare är dålig jämfört med Europa och internationellt. Sverige ligger under det snittet. Orsaken tros ligga i bristen på stora arenor och detta gör att Sverige inte kan ta emot allt för stora evenemang. Stockholm och Sverige ligger också perifert dels topografiskt mot det centrala Europa och dels genom bristen i utbud. Stockholms stad anser att Stockholm och Göteborg kan ses som två centralorter som konkurrerar åt varsitt håll. Göteborg konkurrerar med städer som ligger västerut medan Stockholm konkurrerar österut. De medger att det finns en konkurrens om evenemang mellan Stockholm och Göteborg men i huvudsak ser Stockholm stad konkurrensen från annat håll. Ur ett centralortperspektiv kan konkurrenssituationen tyda på att Stockholm och Sveriges roll som centralort för stora evenemang är låg. Genom det låga utbudet av kapacitet kan inte orten hävda sig mot andra centralorter i hierarkin av stora evenemang. SvFF anser att Sverige kan locka till sig större evenemang och mästerskap i framtiden genom arenabygget samt få andra städer i Sverige att följa med i utvecklingen vilket också krävs för att få hit mästerskap som i dagsläget anses omöjligt. SvFF anser att Stockholms läge mot Europa är bra, marknaden anses tillräckligt stor i Stockholm för att få dit stora evenemang, dock saknas en arena med tillräcklig kapacitet. Solna stad tycker att det är synd att Stockholmsregionen inte har möjlighet att arrangera stora evenemang på grund av en otillräcklig infrastruktur, samtidigt anser de att Stockholm ligger i ett perifert läge. De anser att Malmö och Göteborg ligger bättre till ur ett centralortsperspektiv men att de saknar det betydligt större kundunderlag som Stockholm har.

Produktionsfaktorer kan belysas ur ett nationellt perspektiv. En arena bör ligga på en kapacitets- och standardnivå samt kunskaps- och erfarenhetsnivå så att den drar till sig internationella arrangemang enligt SvFF. Idag har Göteborg med Ullevi fördelar genom sina tillgångar på evenemang som i sin tur ger kunskaper och erfarenheter som leder till fler evenemang. Detta kan tolkas som unika produktionsfaktorer. Stockholms arenor har i dagsläget svårt att utnyttja sina produktionsfaktorer på grund av avsaknad av en tillräckligt konkurrenskraftig arena.

När det gäller *efterfrågeförhållanden* har Stockholm stad inte gett något perspektiv, men det är tänkbart att det finns ett behov av att kunna skapa ett möjligt utbud av evenemangsmöjligheter för att möta kraven från den nationella och utländska marknaden. För SvFF handlar det om att kunna erbjuda något till alla olika sorters publik i Sverige. För Solna stads del handlar det om att Stockholmregionens marknad ses som stor och att detta skall nyttjas. Finns där ingen arena tappar Sverige som evenemangsland då de ser Stockholm som landets motor.

Utifrån *relaterande branscher* finns det i Stockholm stad en uppfattning om att samordning kring arenor behöver vara bra i sin struktur, annars tappar staden mot andra städer i attraktion och inkomster. Samarbete mellan städer har inte påvisats. SvFF anser att det behöver finnas nyckelintressenter med från början i utformningen. Dessutom anser de att städer bör samarbeta för att få stora arrangemang. Solna hade inga direkta åsikter.

Utifrån *strategi, rivalitet och struktur* så vill Stockholm positionera sig som Skandinaviens och inte bara Sveriges huvudstad. De ser det som att om Stockholm får en ny evenemangsarena av rang gynnar det hela Sverige. SvFF ser det som viktigt för svensk fotboll att öka sin konkurrenssituation samt dess kommersiella struktur. Solna stad ser Stockholmsregionen som Sveriges tillväxtmotor men som för tillfället saknar förmågan att erbjuda stora evenemang. De anser också att arenan bör ligga där det finns störst kundunderlag.

7 Slutsats

Syftet med studien har varit att undersöka en multisportarenas roll på lokal, regional och nationell nivå exemplifierat genom de planerade arenorna i Storstockholmsområdet. De frågeställningar studien har lyder;

- Varför väljer Stockholms stad och SvFF/Solna att bygga en ny arena?
- På vilket sätt kan en multifunktionell arena påverka den regionalekonomiska utvecklingen inom evenemangsverksamheten i Storstockholmsområdet?
- Finns det en konkurrensbild mellan Storstockholm gentemot Göteborg och Europa vid evenemang?

Studien har visat att det finns både likheter och skillnader i samtliga geografiska skalor. På lokal nivå väljer Stockholm stad att bygga en ny multifunktionell arena för att kunna erbjuda flera olika sorters större evenemang till dess invånare, vilket i dagsläget inte är möjligt. SvFF och Solna stad har liknande mål men främst för att skapa ett modernt centrum och mötesplats. På lokal nivå skulle den regionalekonomiska utvecklingen enligt Stockholm stad påverkas positivt av arenan genom att företag och aktörer sammanstrålar och bidrar till kommersiella strukturer. Stockholm stad anser också att det handlar om att se till vilken stad som människor reser till för att spendera sina pengar. Detsamma tycker SvFF att arenan kan bidra till att företag samlas och ökar både områdets utbud samt dess konkurrenskraft. Besluten om en ny arena kan tolkas som ett svar på att dagens arenor inte håller måttet och är föråldrade samt skapar ett tillstånd av avsaknad och utanförskap. Konkurrensen bland stadens arenaforespråkare pressar fram beslut om arenor för att skapa möjligheter.

På regional nivå går det att se andra aspekter på varför arenan ska byggas. Arenan ses som en viktig del i att göra Stockholm till ett evenemangsentra där arenan kan hjälpa till att särskilja staden gentemot andra städer genom att skapa en profilering. Arenan ska som nämnts erbjuda evenemang för Stockholmsarna lokalt men hela Mälardalen ses som ett kundunderlag som ska attraheras till de evenemang som erbjuds. Ur ett regionalt utvecklingsperspektiv finns det från Stockholm stad en vision om att kunna få hela regionen att stärkas mot andra. SvFF menar att hela regionen tjänar på en arena då området eller regionen stärks via besöksnäring. För Solnas del handlar hela projektet om att skapa en starkare profil mot andra stadsdelar inom regionen och få ett uppsving av kommersiella intressen och stadsregenerering. Konkurrensaspekter för en arena ur ett regionalt perspektiv ligger hos Stockholm stad i en strävan efter att få en ökad central position i norra Europa och Östersjöregionen. SvFF och Solna anser att en arena är nödvändigt för att kunna konkurrera för att inte tappa besökare, kunder eller evenemang.

På nationell nivå väljer Stockholm att bygga en arena då Sverige saknar en sådan av stora mått. Stockholmregion är också den del av Sverige som människor främst åker till enligt Stockholm stad och arenan kan öka en positiv bild av Stockholm som evenemangstad. Genom arenan hoppas Stockholm stad att Sveriges publiksnitt ska öka mot omvärldens vilket stora arrangörer tittar på. SvFF väljer att bygga en arena i Storstockholm, ur ett nationellt perspektiv, för att Stockholm har ett bra läge gentemot Europa och för att marknaden i Sverige och Stockholm ser bra ut. Solna ser Stockholm som Sveriges tillväxtmotor, en arena i Stockholm skulle öka landets kultursektor.

Ur ett regionalekonomiskt perspektiv på nationell nivå byggs arenan för att fler besökare inom landet samt från utlandet ska komma till Mälardalen. Det handlar om att skaffa sig marknadsandelar.

Ur ett konkurrensrelaterat motiv vill Stockholm kunna attrahera mer evenemang till staden och landet genom den nya arenan. De strävar efter att kunna erbjuda landets medborgare fler kulturella möjligheter än tidigare. Stockholm stad ser att avsaknaden av en större arena ger ett missförhållande av arrangemang och evenemang till andra städer och länder.

SvFF vill ha en stor modern arena just för att kunna hävda sig i den konkurrens av mästerskap och evenemang som finns i Europa. Solna anser att en arena bör byggas för att kunna konkurrera med andra länder och gynna det egna landet.

Efterord

Arenafrågan är inte helt fastställd ännu. Officiellt finns det inget beslut taget var i Stockholmsregionen arenan skall ligga, Globenområdet eller Råsundaområdet, men det ser ut som en ny multifunktionell arena kommer att byggas i Solna men inte exakt var någonstans. Stockholms stad har sagt att om en arena som tar 50 000 besökare byggs i Solna så kommer de att bygga en uttalad fotbollsarena för 25 000 besökare som ersätter den föråldrade Söderstadion. Beroende på var arenan läggs i Solna tror vi att projektplanerna för Solna City kommer att ändras för att passa in på arenans lokalisering. Framst de förändringar som var tilltänkta runt omkring den nuvarande arenan, till exempel det tilltänkta torget och skyskraporna, då den förmodligen rivs och ersätts av något annat.

Källförteckning

Tryckta källor

- Bale J. (2003): Sports geography. Routledge. Bury St Edmunds, Suffolks. Sid 85-86, 87-88, 88-90, 108-109, 110, 112, 115, 119, 126
- Berger, S. (2000): Det nya samhällets geografi. Uppsala publishing house, Bulls tryckeri, Halmstad. Sid 224, 227-228, 229, 251, 252
- Book, K. (2005): Svensk idrottsforskning nr 3. Sid 75, 77, 78
- Dicken, P. (2003): Global shift 4th edition. SAGE Publications Ltd. London. Sid 22
- Etour. (1999): The Impact of Mega Events. Etour. Ågrens Tryckeri AB, Örnsköldsvik. Sid 5, 6, 12, 15, 19, 41-44
- Gotevent årsredovisning via Göteborgs stads; Statistik årsbok 2003
- Gren, M & Hallin, P-O. (2003) Kulturgeografi-en ämnesteoritisk introduktion. Liber.Wallin & Dalholm Boktryckeri AB, Lund. Sid 8-9, 107
- Holt-Jensen, A. (1999): Geography- History & Concepts 3rd edition. SAGE Publications Ltd. London. Sid 73-76, 77
- Johansson, B & Nilsson, B-S (1996): Boken om Ullevi-upplevelsernas arena. Lindroths rafiska AB, Göteborg. Sid 18, 21, 23, 24, 25, 97, 98, 102, 103, 172, 197
- Lundmark, M. (2000) Regional utjämning eller polarisering I Europa? Det nya samhällets geografi. Uppsala publishing house, Bulls tryckeri, Halmstad. Sid 251, 252
- Magnius, P (2005); Inriktningsbeslut avseende uppförande av multifunktionsarena söder om Globen samt redovisning av komplettering av förstudie. Stockholm Stad.
- Malmberg, A (2000) Lokal miljö, agglomeration och industriell konkurrenskraft. Det nya samhällets geografi. Uppsala publishing house, Bulls tryckeri, Halmstad. Sid 224, 227, 228, 229
- Moen, O (1990): Idrottsanläggningar och idrottens rumsliga utveckling i svenskt stadsbyggande under 1900-talet. Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet-Kulturgeografiska institutionen. Sid 4, 5, 8, 9 11, 13, 14, 16, 21, 22, 28-29
- Nyström, J (2003): Planeringens grunder. Studentlitteratur, Lund. Sid, 30, 37-38, 60, 231, 232, 233
- Olsson, K (1996): Göteborgs Historia näringsliv och samhällsutveckling: Från industristad till tjänstestad 1920-1995. Nerenius & Santérues förlag. Göteborg. Sid 415, 419
- Pacione, M (2001): Urban Geography-a global perspective. Routledge. Taylor & Francis group. London. Sid 116-117, 312, 316-317, 319, 325
- Persson, M & Rückertz, R (2005): Rumsliga faktorer för en ny arena i Stockholm. Södertörns Högskola. Sid 1, 4, 10, 11, 15
- Stockholm City (2005): 2:a november 2005, Superarenan får vänta. AB Upsala Nya Tidnings Tryckeri, JMS tidningstryckarna. Sid 20
- Stockholm stad (2004): Förstudie evenemangsarena. Stockholm stad, stadsledningskontoret. Sid 3, 22
- Stockholm stad (2005): Förslagskomplettering avseende uppförande av multifunktionsarena söder om Globen samt redovisning av komplettering av förstudieförslag till beslut. Stockholm Stad, infrastrukturavdelningen. Sid 3, 4, 5

Otryckta källor

Aftonbladet;

<http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,722615,00.html> (2005-11-01)

<http://www.aftonbladet.se/vss/sport/story/0,2789,740384,00.html> (2005-12-02)

Center of spatially integrated social science;

<http://www.csiss.org/classics/content/67> (2005-12-14)

Bilaga 1

Anläggning	2001		2002		2003	
	Evenemang	Besök	Evenemang	Besök	Evenemang	Besök
Scandinavium	69	487 960 ¹	110	803 859	86	632 760
därav Frölundamatcher	27	242 826	29 ²	270 560 ²	33 ⁴	351 988 ⁴
Övriga idrottsevenemang	15	32 285	39	286 337	18	54 358
Musik/show-evenemang	18	133 370	35	179 621	28	153 421
Göteborg Horse Show	9	79 479	7	67 341	7	72 993
Lisebergshallen	30	26 444	46 ³	47 540 ³	55 ⁵	46 606 ⁵
Ullevi	18	226 071	22	266 539	22	427 561
Summa	117	740 475	178	1 117 938	163	1 106 927

Källa: Got Event AB

1 De lägre siffrorna berodde på att Scandinavium hade stängt för ombyggnad under 5 månader

2 I dessa siffror ingår 3 Frölundamatcher som flyttades till Frölundaborg

3 I dessa siffror ingår 2 handbollsmatcher som flyttades till Frölundaborg

4 I dessa siffror ingår 1 Frölundamatch som flyttades till Frölundaborg. Publik 7 300.

5 I dessa siffror ingår 7 handbollsmatcher som flyttades till Frölundaborg

Källa; Gotevent årsredovisning via Göteborgsstads; Statistik årsbok 2003

tillägg

Ullevi 2004;

Antal evenemang; 28, Total publik; 581 286

Källa; Gotevent årsredovisning 2004

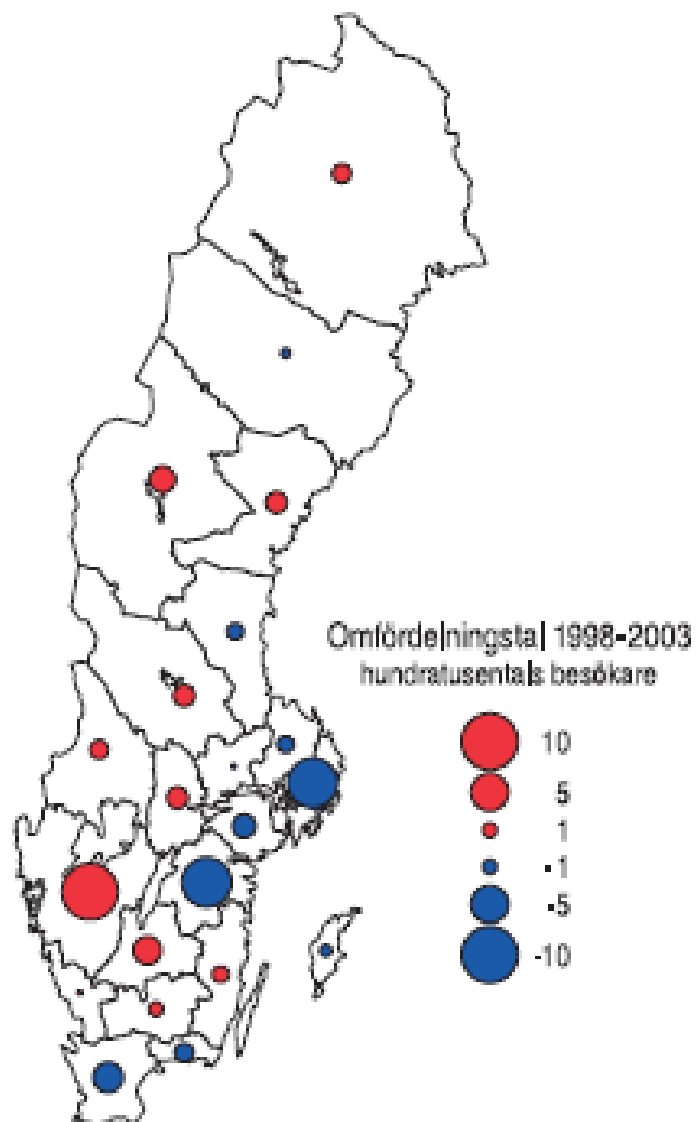
Ullevi 2005;

Antal evenemang till 26 september, 25+ 3 stycken inbokade, Total publik 26 september; 460 318

Källa; Mikael Persson, Gotevent. 031611889

Bilaga 2

Kartan visar omfördelningen av besökare i Sverige
Källa Turistdelegationen (2004)

Bilaga 3

ANDEL FÖRVÄRVSARBETANDE

	Jordbruks- sektorn	Industri- sektorn	Tjänste- sektorn
1750	80 %	8 %	12 %
1800	79	11	10
1850	78	9	13
1870	72	15	13
1880	68	17	15
1890	62	22	16
1900	57	20	23
1910	50	26	24
1920	44	31	25
1930	38	32	30
1940	31	36	33
1950	22	41	37
1960	14	44	42
1970	8	40	52
1980	6	34	60
1990	3	29	68
2000	2	26	72

Statistiken visar antalet förvärvsarbetare i Stockholm under 1900-talet
Källa Näringslivskontoret (2004)

Intervjufrågor Stockholms stad

Del 1

1. Varför vill Stockholm bygga en ny arena?
2. Varför skall den vara multifunktionell?
3. Vilka grupper är involverade i arenaplanerna och vilka skall vara med på lång sikt?
4. Har Stockholm saknat en Evenemangsarena som tar stora evenemang, tappar Stockholm evenemang på grund av det?
5. Finns det behov av en ny arena som uppfyller en viss standard vid evenemang och finns det arenainspirationer?
6. Vad vill Stockholm uppnå med en ny arena? Vad hoppas man att arena skall generera för positiva effekter till regionen?
7. Vad behövs det för kommersiella strukturer för att skapa attraktion kring arenan och sedan att bibehålla det?
8. Vad kan arenan i sig själv betyda i stadsrummet? Vad skulle arenan betyda för staden?

Del 2

1. Hur ser du på Stockholms roll som evenemangsstad idag- gentemot resten av Sverige/Europa?
2. Är Stockholm i en konkurrenssituation med Städer i Europa angående topp evenemang?
3. Finns det samarbeten med andra städer i planerna för arenan?
4. Är Stockholm mindre attraktivt vid stora evenemang än Göteborg?
5. Har Stockholm ett gynnsamt läge i Europa för att arrangera stora evenemang?
6. Är Stockholm i behov av att skapa mer konkurrenskraft med eller mot övriga multifunktionella arenor?
7. Ligger Stockholm efter i dagsläget?

Bilaga 5

Intervjufrågor Solna kommun och SvFF Svenska Fotbollsförbundet

Del 1

1. Varför vill Solna kommun bygga en ny arena?
2. Varför har Solna svängt i frågan om att ha en multifunktionell arena?
3. Vad skall projekten/arenan generera till stadsdelen?
4. Hur mycket lokalt initiativ finns det i projektet/arenan?
5. Finns det inspirationer till planerna?
6. Varför byggs stora delar av Solna om?
7. Vart skall arenan eventuellt lokaliseras?
8. Vad vill Solna/SvFF uppnå med arenan/projektet?
9. Vilka kommersiella strukturer behövs för att skapa attraktioner kring arenan?
10. Hur skall projektet/arenan finansieras?

Del 2

1. Har Solna/Stockholmsregionen ett gynnsamt läge i Europa för att arrangera stora evenemang?
2. Konkurrerar Solna/Råsunda om toppevenemang med andra städer i Sverige/Europa?
3. Är Solna/Stockholmsregionen i behov av att skapa konkurrenskraft mot andra städer/arenor,?
4. Finns det samarbeten med andra städer i planerna för arenan?
5. Är Solna/Stockholmsregionen mindre attraktivt vid stora evenemang än Göteborg?